

Spis treści:

- II Zjazd Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych
- 50 - lat Wydziału Ogrodniczego Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu
- Uroczystość z okazji 50-lecia Wydziału Ogrodniczego Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu
- Prof. dr hab. Tadeusz Hołubowicz doktor honoris causa
- Awanse i wyróżnienia
- Konkurs na Najlepszą Pracę Magisterską
- Nagrody naukowe za najlepszą pracę doktorską z zakresu warzywnictwa im. Prof. Emila Chroboczka
- Nowo przyjęci członkowie
- Odeszli od nas
- Informacje o działalności oddziałów
- Sprawozdania z konferencji, targów, seminariów i spotkań
- Ogrodnicy dla przyrody
- Aktualności

Szanownym Członkom i Sympatykom Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, z okazji zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia życzymy, aby czas tych wyjątkowych dni upłynął w radości, szczęściu i wzajemnym zrozumieniu, a w Nowym 2007 Roku spełniły się wszystkie oczekiwania zawodowe i osobiste.

Zarząd Główny PTNO i Redakcja

II Zjazd Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych

Szanowni Państwo, Koleżanki i Koledzy

W dniach 19-21 września 2007 roku w Poznaniu odbędzie się II Zjazd Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych. Zjazd ma charakter ogólnopolskiego Kongresu Ogrodniczego i jest kontynuacją podjętej w 2003 roku przez Zarząd Główny PTNO inicjatywy cyklicznego organizowania spotkań naukowych, skupiających wszystkich ludzi nauki pracujących w różnych dziedzinach ogrodnictwa w Polsce.

II Zjazd Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych będzie odbywał się pod hasłem „Nowoczesne ogrodnictwo przyjazne człowiekowi i środowisku”. W pierwszym dniu Zjazdu odbędzie się Walne Zgromadzenie Delegatów PTNO, które jest statutowym obowiązkiem naszego towarzystwa. Kolejne dwa dni Zjazdu to konferencja naukowa z referatami plenarnymi oraz sesją posterową i dyskusją.

Celem II Zjazdu PTNO jest między innymi szeroko rozumiana dyskusja nad zagadnieniami związa-

nymi z ogrodnictwem, jego znaczeniem i miejscem w nowej rzeczywistości Zjednoczonej Europy oraz próba wytyczenia nowych kierunków działań, zmierzających do zapewnienia jego dynamicznego rozwoju, a także stworzenia przesłanek do konkurencyjności na rynkach państw zachodnich. Jednak najistotniejszym przesłaniem II Zjazdu PTNO jest opracowanie naukowych podstaw do wytwarzania produktów ogrodniczych o wysokiej jakości i walorach prozdrowotnych oraz wskazanie roli nauki ogrodniczej w kształtowaniu środowiska przyjaznego człowiekowi. Przejawem tego będzie prezentacja najnowszych badań naukowych obejmujących aspekty jakości i wartości biologicznej produktów ogrodniczych, a także kształtowania otoczenia człowieka, uwzględniającego doznania estetyczne i tworzącego atmosferę sprzyjającą odpoczynkowi. Jednocześnie ważnym elementem II Zjazdu PTNO będzie prezentacja badań naukowych na rzecz rozwoju istniejących i tworzenia nowych technologii w produkcji ogrodniczej, które uwzględniają aspekty ochrony środowiska przyrodniczego.

W ogólnym zarysie tematyka prezentowanych wyników badań będzie się skupiała wokół następujących zagadnień:

- wartość biologiczna i jakość owoców i warzyw,
- rośliny zielarskie jako źródło substancji leczniczych,
- proekologiczne i ekologiczne metody uprawy roślin ogrodniczych,

- rośliny ogrodnicze jako ważny element środowiska człowieka,
- znaczenie ogrodnictwa w kształtowaniu jakości życia,
- nowe rośliny i technologie w produkcji ogrodniczej.

Na podkreślenie zasługuje także integracyjny charakter II Zjazdu PTNO, na co wskazuje zgłoszenie przez ponad 200 uczestników swego udziału, wśród których znalazły się osoby reprezentujące wszystkie jednostki naukowe związane z ogrodnictwem, tj. pracownicy Akademii i Uniwersytetów Rolniczych oraz Instytutów Branżowych, a także Polskiej Akademii Nauk. Swój udział zgłosili również pracownicy szkół ogrodniczych, instruktorzy ośrodków doradztwa rolniczego oraz producenci-ogrodnicy.

Wszelkich informacji na temat Zjazdu udzielają: dr hab. Józef Piróg - pirog@au.poznan.pl, tel. 061 848 79 70 oraz dr inż. Jolanta Lisiecka - lisica@au.poznan.pl, tel 061 8448 79 71.

Serdecznie zapraszam wszystkich członków PTNO, a także inne zainteresowane osoby do wzięcia udziału w ciekawie zapowiadającym się Zjeździe.

*W imieniu organizatorów
dr hab. Marek Siwulski*

50 - lat Wydziału Ogrodniczego Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu

Historia tworzenia Wydziału Ogrodniczego i kształcenia w zakresie ogrodnictwa na poziomie szkoły wyższej w Wielkopolsce nie ogranicza się do ostatnich 50 lat. Przedmiot *ogrodnictwo* wykładano już w latach 1870-1876 w Wyższej Szkole Rolniczej w Żabikowie. Na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego w latach 1920-1948 z przerwami istniała Katedra Ogrodnictwa. Szczególny udział w tworzeniu Wydziału Ogrodniczego miała Państwowa Szkoła Ogrodnictwa działająca w latach 1926-1939 i 1946-1951. Posiadała ona status szkoły wyższej bez praw akademickich. W roku 1951 wraz z utworzeniem Wyższej Szkoły Rolniczej zlikwidowano Państwową Szkołę Ogrodnictwa, a jej majątek przekazano Studium Ogrodnictwu istniejącemu od roku 1948. Kolejnymi etapami było przekształcenie w roku 1954 Studium Ogrodniczego w Oddział Ogrodniczy przy Wydziale Rolniczym WSR w Poznaniu, a 31 sierpnia 1956 roku w Wydział Ogrodniczy.

Aktualnie na Wydziale zatrudnionych jest 121 nauczycieli akademickich, w tym 16 z tytułem profesora, 19 doktorów habilitowanych, 56 doktorów i 30 magistrów. Na Wydziale zatrudnionych jest ponadto 56 pracowników nie będących nauczycielami.

Od 1959 roku Wydział ma prawo nadawania stopnia doktora, a od 1977 roku doktora habilitowanego. Od

tego czasu wypromowano 198 doktorów i przeprowadzono 48 kolokwium habilitacyjnych.

Wydział Ogrodniczy początkowo posiadał 7 katedr (Roślin Ozdobnych, Sadownictwa, Warzywnictwa, Entomologii, Fitopatologii, Techniki Ochrony Roślin oraz Genetyki i Hodowli Roślin), a obecnie ma ich 14. W roku 1970 z Wydziału Rolniczego na Wydział Ogrodniczy przeniesiono katedry: Botaniki i Fizjologii Roślin, a z Wydziału Ogrodniczego na Rolniczy katedry: Genetyki i Hodowli Roślin oraz Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw Ogrodniczych. Na uwagę zasługuje utworzenie nowych katedr: Terenów Zieleni (1990), Nauk Społecznych (1991), Nawożenia Roślin Ogrodniczych (1993), Ochrony i Kształtowania Środowiska (1994), Dendrologii i Szkółkarstwa (2005) oraz Nasienictwa Ogrodniczego (2005). Obok dydaktyki i prac naukowych pośrednio lub bezpośrednio dotyczących produkcji ogrodniczej rozpoczęto działalność związaną z urządzaniem i konserwacją terenów zieleni w ogrodach przy domach i pałacach, w parkach i wzdłuż szlaków komunikacyjnych oraz z ochroną środowiska.

Główny budynek Wydziału, obecne Kolegium im. Wacława Zembala, został wybudowany dla Państwowej Szkoły Ogrodnictwa i uroczystie otwarty przez Prezydenta Rzeczypospolitej Ignacego Mościckiego 5 października 1936 roku, a więc 70 lat temu. W budynku

tym mieściła się przez wiele lat administracja Wyższej Szkoły Rolniczej. Budynek ten został całkowicie odremontowany i zmodernizowany. Ładnie obecnie się prezentuje na tle nowych założeń zieleni i małej architektury. Dzisiaj w tym budynku siedzibę ma pięć katedr. Kolejne trzy katedry znajdują się na Sołaczcu, dwie w Baranowie oraz dwie w Marcelinie. Te dwie ostatnie katedry to przeniesione z Ogrodów: Katedra Metod Ochrony Roślin do odrestaurowanego pałacu i Katedra Nawożenia Roślin Ogrodniczych do nowego budynku, w którym znalazły się również pomieszczenia dla studentów odbywających praktyki.

W końcu roku 2005 oddano do użytku nowy budynek przy ul. Botanicznej, wypełniający przestrzeń między salą gimnastyczną a biblioteką. Do tego budynku przeniosły się z 'pawilonu' przy ulicy Dąbrowskiego dwie katedry: Ochrony i Kształtowania Środowiska oraz Terenów Zieleni. Znajdują się w nim także sale dydaktyczne i Wydziałowa Pracownia Komputerowa, która służy realizacji zajęć programowych, a także jest udostępniana do pracy własnej studentom. Posiada ona połączenie internetowe, które mają wszystkie katedry i biblioteka, podobnie jak wszystkie sale dydaktyczne są wyposażone w projektory multimedialne. W opuszczonych przez obie katedry pomieszczeniach w 'pawilonie' zostały urządzone sale dydaktyczne.

Biblioteka wydziałowa ma ponad 23 tysiące książek z zakresu ogrodnictwa i dziedzin pokrewnych. Prenumeruje ona około 100 czasopism, a na stanie wydawnictw ciągłych jest około 750 tytułów. Niewielka czytelnia może pomieścić 18 osób.

W realizacji zadań badawczych i dydaktycznych ważną rolę spełniają stacje doświadczalne. Większość katedr ma swoje stacje w Marcelinie, natomiast Katedra Sadownictwa posiada 50 ha sadu doświadczalnego w Przybrodzie, a Katedry Dendrologii i Szkółkarstwa oraz Nasiennictwa Ogrodniczego - gospodarstwo doświadczalne w Baranowie. W roku 2000 nastąpiło przejęcie przez Ogród Botaniczny UAM Stacji Doświadczalnej Ogrody, będącej wcześniej obiektem służącym realizacji badań i dydaktyki Wydziału Ogrodniczego. W związku ze sprzedażą części gruntów w Marcelinie powstała konieczność wybudowania budynku wraz z infrastrukturą na polu doświadczalnym Katedry Warzywnictwa. Inwestycję zakończono w połowie roku 2005. Odremontowano również budynki gospodarcze stacji doświadczalnych w Marcelinie.

Działalność dydaktyczna

Obecnie na Wydziale Ogrodniczym w ramach kierunku *ogrodnictwo* realizowane są zajęcia dydaktyczne na pięciu specjalnościach: *ogrodnictwo ogólne*, *hodowla roślin i nasiennictwo*, *kształtowanie terenów zieleni*, *produkcja i zarządzanie* (w Marszewie) oraz *ochrona roślin ogrodniczych*. Poszerzenie tej oferty o kierunek architektura krajobrazu nastąpi w roku akademickim 2007/2008. Od roku 1996 prowadzone są dzienne uzupełniające studia magisterskie z angielskim językiem wykładowym w zakresie specjalności *hodowla roślin i nasiennictwo*. Dotychczas studia te ukończyło 53 studentów z Chin.

Liczba studentów Wydziału Ogrodniczego na wszystkich rodzajach studiów (stacjonarne jednolite magisterskie, niestacjonarne (zaoczne) inżynierskie, niestacjonarne uzupełniające magisterskie, anglojęzyczne magisterskie, doktoranckie) systematycznie wzrastała do roku akademickiego 2002/2003 osiągając liczbę prawie 1600 osób. Od tego momentu liczba studentów maleje i w roku akademickim 2005/2006 wynosiła ona 1274 osoby.

Od 1997 roku istnieje na Wydziale dzienne i zaoczne studium doktoranckie, na które zrekrutowano wówczas 14 osób. Obecnie jest 45 doktorantów. W latach 1969-1990 działało studium podyplomowe „*Ochrona roślin*”, a w roku 2005 powołano studia podyplomowe „*Produkcja grzybów jadalnych i leczniczych*” oraz „*Architektura krajobrazu*”.

Działalność naukowo-badawcza

Realizowane na Wydziale prace badawcze, w ogólnej liczbie ponad 100 tematów, dotyczą zarówno podstawowych zagadnień przyrodniczych, jak i praktycznych zagadnień produkcji ogrodniczej i rolniczej, ochrony i kształtowania środowiska oraz nauk społecznych. Wyniki badań są przekazywane do praktyki w formie publikacji i wdrożeń. W ostatnich latach pracownicy Wydziału publikowali około 500 prac rocznie. W tej liczbie znaczna część (około 160) to oryginalne prace twórcze ukazujące się coraz częściej w czasopismach z listy filadelfijskiej oraz prace i doniesienia naukowe (około 120) opublikowane w materiałach konferencji naukowych. Rocznie publikowanych jest także około 20 monograficznych opracowań książkowych. Wyniki badań prezentowane są na licznych konferencjach naukowych. W ostatnich latach na konferencjach zagranicznych wygłoszono średnio około 25 referatów, a na krajowych - 190 referatów rocznie. Jednostki Wydziału są organizatorami lub współorganizatorami około 10 konferencji naukowych rocznie. Między innymi co roku odbywa się konferencja chryzantemowa organizowana od roku 1985 przez Katedrę Metod Ochrony Roślin i Międzynarodowa Konferencja Szparagowa organizowana od roku 1994 przez Katedrę Warzywnictwa i Polski Związek Producentów Szparaga.

Nasi pracownicy utrzymują ścisłe kontakty z placówkami zagranicznymi. Co roku odbywa się około 100 wyjazdów do 25 krajów w różnych częściach świata, a jednostki wydziałowe odwiedza około 60 naukowców z zagranicy.

Pracownicy Wydziału są członkami i pełnią z wyboru różne funkcje w organizacjach i towarzystwach naukowych zarówno krajowych jak i międzynarodowych. Sprawują także funkcję redaktorów naczelnych i członków komitetów redakcyjnych czasopism naukowych. W jednostkach Wydziału znajdują się siedziby zarządów 3 towarzystw naukowych i redakcji 5 czasopism.

Realizacja części programów badawczych odbywa się w ramach projektów badawczych, tzw. grantów finansowanych przez dotychczasowy Komitet Badań Naukowych (KBN), około 10 projektów rocznie. Część prac realizowana jest także we współpracy z zagranicą, w tym także w ramach programów Unii Europejskiej. Aktualnie

realizowana jest współpraca w ramach umów w 6 programach badawczych z partnerami z: Chińskiej Republiki Ludowej, Finlandii, Holandii, Niemiec, Ukrainy i Wielkiej Brytanii.

Rozwój badań podstawowych i stosowanych w zakresie ogrodnictwa w ostatnich kilkudziesięciu latach ściśle związany jest z dynamicznym rozwojem nauk biologicznych, uwarunkowaniami ekonomicznymi i wielu innymi czynnikami. Na uwagę zasługuje wprowadzenie do uprawy przez pracowników Wydziału dużej liczby nowych odmian: 2 odmiany chryzantemy wielokwiatowej ('Helena' i 'Władysław'), 12 odmian róż ('Profesor Oszkinis', 'Chopin', 'Junior', 'Venrosa', 'Disco', 'Hanka', 'Profesor Kownaś', 'Venus', 'Dorota', 'Veneda', 'Merkury 2000', 'Św. Tereska'), 9 odmian gerbery ('Andromeda', 'Kasjopeja', 'Luneta', 'Orion', 'Perseusz', 'Skorpion', 'Syriusz', 'Westa', 'Leda'), 3 odmian jabłoni ('Delikates', 'Koral', 'Perła'), 11 odmian miłorzębu ('Władysław Łokietek', 'Kazimierz Wielki', 'Bolesław Chrobry', 'Mieszko I', 'Przemysław II', 'Profesor Łukasiewicz', 'Jagiełło', 'Jadwiga', 'Stefan Batory', 'Hipokrates', 'Jan III Sobieski'), 1 odmiana berberysu ('Profesor Sękowski') i 4 odmiany pieczarki ('S50', 'S60', 'S70', 'S120').

Na Wydziale opracowano także wiele nowych technologii, np. bezglebowej uprawy roślin warzywnych i ozdobnych oraz rozwinięto badania z zakresu patofizjologii, a ostatnio także dotyczące molekularnej charakterystyki roślin i czynników powodujących ich choroby.

Wydział dysponuje kolekcjami wielu roślin (tulipanów, róż okrywowych), w tym największymi w kraju - piwonii. Posiada również bank genów szparaga obejmujący ponad 300 taksonów (100 odmian) oraz bank genów grzybów uprawnych liczący około 280 taksonów.

Wielu pracowników należy do uznanych ekspertów w zakresie technologii uprawy warzyw (np. szparaga, pomidora, ogórka), prowadzenia sadów i jagodników, ro-

ślin ozdobnych (np. gerbery, roślin cebulowych) i kształtowania terenów zieleni. Poprzez udział w licznych wystawach i ekspozycjach wyniki badań są promowane w Poznaniu, Wielkopolsce oraz poza jej granicami. Wydział jest wiodącą jednostką w kraju w zakresie hodowli i technologii uprawy grzybów jadalnych. Wyniki badań wprowadzono do produkcji w formie 17 wdrożeń dotyczących wybranych warzyw i grzybów uprawnych oraz 1 patentu. Osiągnięcia Wydziału są prezentowane także na wystawach i targach. W ostatnich latach na Krajowej Wystawie Ogrodniczej - POLAGRA w Poznaniu uzyskano 7 medali za nowe technologie uprawy warzyw, za kolekcje: traw rabatowych, paproci, chryzantem, słoneczników, miłorzębów oraz za kolekcję i technologię uprawy grzybów.

Wydział Ogrodniczy ma swój wkład w obraz współczesnego ogrodnictwa, w którym coraz powszechniej stosowane jest łącznie nawadnianie i nawożenie mineralne nazywane fertygacją. W uprawach pod osłonami podłoża organiczne zastępowane są powszechnie podłożami mineralnymi. Miejsce stosowanych w przeszłości upraw hydroponicznych zajmują uprawy aeroponiczne. Komputerowo programowane i automatycznie sterowane wietrzenie, zacienianie, ogrzewanie i fertygacja umożliwiają zapewnienie optymalnych warunków uprawy określonych gatunków roślin. Coraz powszechniej stosowana biologiczna ochrona roślin i integrowanie metody chemicznej z innymi zabiegami zapewnia ochronę roślin przed czynnikami szkodliwymi przy małych nakładach i zachowaniu pełnego bezpieczeństwa. Udział dorobku naukowego pracowników Wydziału Ogrodniczego Akademii Rolniczej w Poznaniu w ogrodniczym postępie technologicznym jest bardzo duży.

*prof. dr hab. Mikołaj Knaflewski
prof. dr hab. Zbigniew Weber*

Uroczystość z okazji 50-lecia Wydziału Ogrodniczego Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego w Poznaniu

21 września br. w poznańskim Teatrze Wielkim obchodzono uroczystości 50-lecie istnienia tego ważnego dla obecnej Akademii Rolniczej Wydziału. Jubileusz poprowadził prof. dr hab. Andrzej Komosa, zapraszając do wystąpień JM Rektora AR prof. dr. hab. Erwina Wąsowicza, dziekana Wydziału Ogrodniczego prof. dr. hab. Zbigniewa Webera, a na kolejnych etapach uroczystości, znamienitych gości, z wojewodą wielkopolskim dr. Tadeuszem Dziubą na czele. Ponadto na ręce Dziekana Wydziału Ogrodniczego nadeszło kilkadziesiąt telegramów z gratulacjami i życzeniami dla Wydziału kolejnych lat sukcesów naukowych i dydaktycznych.

Z okazji Jubileuszu Rada Wydziału Ogrodniczego uhonorowała Medalem 50-lecia 25. zasłużonych dla Wydziału naukowców, działaczy gospodarczych i polityków: prof. dr hab. Michał Seweryński, minister Nauki

i Szkolnictwa Wyższego; prof. dr hab. Erwin Wąsowicz, rektor Akademii Rolniczej w Poznaniu; Marek Woźniak, marszałek województwa wielkopolskiego; Tadeusz Dziuba, wojewoda wielkopolski; Ryszard Grobelny, prezydent m. Poznania; ks. biskup prof. Marek Jędraszewski, delegat Episkopatu Polski ds. duszpasterstwa akademickiego; prof. dr hab. Andrzej Legocki, prezes PAN; prof. dr hab. Andrzej Grzywacz, przewodniczący V Wydziału Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAN; prof. dr hab. Andrzej Libik, przewodniczący Komitetu Nauk Ogrodniczych PAN; prof. dr hab. Jerzy Lipa, przewodniczący Komitetu Ochrony Roślin PAN; prof. dr hab. Stanisław Lorenc, rektor UAM; prof. dr hab. Danuta Goszczyńska, dyrektor Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarnictwa w Skierniewicach; prof. dr hab. Stanisław Kaniszewski, dyrektor Instytutu Warzywnic-

twą; prof. dr hab. Stefan Pruszyński, dyrektor Instytutu Ochrony Roślin w Poznaniu; prof. dr hab. Marek Szyniel, dziekan Wydziału Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu SGGW; prof. dr hab. Stanisław Rożek, dziekan Wydziału Ogrodnictwa AR w Krakowie; prof. dr hab. Andrzej Borowy, dziekan Wydziału Ogrodnictwa AR w Lublinie; prof. dr hab. Józef Bąkowski, dziekan Wydziału Ogrodnictwa Wyższej Szkoły Ekonomiczno-Humanistycznej w Skierniewicach; prof. dr hab. Stanisław Cebula, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych; mgr inż. Andrzej Aumiller, prezes poznańskiego oddziału SITO; oraz byli dziekani poznańskiego Wydziału Ogrodnictwa: prof. dr hab. Tadeusz Hołubowicz (dziekan w latach 1972-1981), prof. dr hab. Zenon Krzywański (1981-1987), prof. dr hab. Marian Gapiński (1987-1990), prof. dr hab. Eugeniusz Pacholak (1990-1996) i prof. dr hab. Mikołaj Knaflewski (1996-2002).

Szczególnie podniosłym momentem uroczystości było uhonorowanie prof. dr hab. Tadeusza Hołubowicza, godnością dr. honoris causa. Z tej okazji Profesor odebrał liczne gratulacje i życzenia dalszych sukcesów. W dalszej części uroczystości wysłuchano dwóch wykładów: „Uszkodzenia mrozowe upraw sadowniczych i szansa wyboru metody ochrony” prof. dr. hab. dr. h.c.

Tadeusza Hołubowicza oraz „Rozwój ogrodnictwa i udział w nim Wydziału Ogrodnictwa w Poznaniu” prof. dr. hab. Mikołaja Knaflewskiego, byłego dziekana Wydziału Ogrodnictwa.

Na zakończenie przedpołudniowej części uroczystości w Teatrze Wielkim wystąpił Zespół Pieśni i Tańca AR „Łany” oraz Chór Coro da' Camera.

Popołudniowa część uroczystości odbyła się w budynkach Akademii Rolniczej przy ul. Dąbrowskiego 159, w których zlokalizowanych jest 7 z 14 katedr Wydziału. Ta część uroczystości przy pięknej jesiennej pogodzie rozpoczęła się na dziedzińcu przed wspomnianymi budynkami. Studenci Sekcji Florystycznej Koła Naukowego Ogrodników, wspólnie ze swoim opiekunem dr Agnieszką Krzymińską, zaprezentowali różne rodzaje bukietów ślubnych przy odpowiedniej do tej okoliczności muzyce. W dalszej części odbyło się spotkanie gości z pracownikami Wydziału przy posterach charakteryzujących Wydział i poszczególne katedry. Ostatnią część programu stanowiło zwiedzanie katedr, któremu często towarzyszyły serdeczne rozmowy o przeszłości, teraźniejszości oraz o planach na przyszłość.

(ms)

Prof. dr hab. Tadeusz Hołubowicz doktor honoris causa

Prof. dr hab. Tadeusz Hołubowicz, prof. zw., urodził się 4 kwietnia 1929 roku w Czabarówce, woj. Tarnopolskie. Po zdaniu egzaminów w Bydgoszczy, rozpoczął studia na Wydziale Rolniczym Uniwersytetu Poznańskiego. Dyplom inżyniera ogrodnictwa uzyskał w 1953 roku, a dyplom magistra w 1954 roku; pracę magisterską wykonał

pod kierunkiem prof. Heleny Bireckiej. Podczas studiów na kursie magisterskim został zatrudniony w Katedrze Sadownictwa w byłej Wyższej Szkole Rolniczej w Poznaniu na stanowisku asystenta. W 1963 roku obronił pracę doktorską, wykonaną pod kierunkiem prof. dr. Jerzego Wierszyłłowskiego, a w 1970 roku uzyskał stopień doktora habilitowanego. W 1976 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym, a w 1985 roku profesorem zwyczajnym. W latach 1972-1981 przez trzy kadencje pełnił funkcję Dziekana Wydziału Ogrodnictwa, w latach 1970-1978 funkcję Dyrektora Instytutu Produkcji Ogrodniczej, a w latach 1978-1997 Kierownika Katedry Sadownictwa Akademii Rolniczej. W latach 1968-1969 odbył roczny staż naukowy na Uniwersytecie Stanowym w Idaho, USA.

W pracy naukowej zajmuje się zagadnieniami odżywiania roślin sadowniczych, intensyfikacji produkcji oraz wpływem skażenia środowiska na jakość owoców. Jed-

nakże głównym kierunkiem działalności naukowej prof. T. Hołubowicza były zagadnienia wytrzymałości na mróz roślin sadowniczych. Stworzył on w Katedrze Sadownictwa w Poznaniu specjalistyczne laboratorium do badań nad mrozoodpornością. Na forum międzynarodowym w latach 1976-1990 pełnił funkcję Przewodniczącego Grupy Roboczej „Mrozoodporność” w ramach Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych.

W roku 1974 zorganizował w Poznaniu I Międzynarodowe Sympozjum w zakresie mrozoodporności roślin drzewiastych. Drugie tego rodzaju sympozjum zorganizował w ramach Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych w 1984 roku w Piikio w Finlandii. Jednocześnie w Polsce z Jego inicjatywy powołano od roku 1984 przy Komitecie Nauk Ogrodniczych PAN w Warszawie, ogólnopolski Zespół „Mrozoodporności”, który pod Jego przewodnictwem spotyka się regularnie, co 2 lata dla przedyskutowania problematyki mrozoodporności roślin.

Opublikował 385 publikacji, w tym: 119 prac oryginalnych (z tego 41 w językach kongresowych), 107 doniesień naukowych, 142 artykuły popularno-naukowe, 8 książek dla praktyków, 3 skrypty (w tym 1 w języku angielskim), 4 podręczniki akademickie oraz 1 podręcznik dla szkół zawodowych. Wypromował 7 doktorantów (w tym 1 z Egiptu i 1 z Ukrainy), a dwóch jego wychowanków uzyskało tytuł naukowy profesora.

Jest członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Stowarzyszenia Inżynierów i Techników

Ogrodnictwa, Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, Komitetu Nauk Ogrodniczych PAN oraz członkiem wielu rad naukowych w różnych instytucjach.

Za swoją działalność został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odro-

żenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej i Medalem im. Michała Oczapowskiego PAN.

Prof. dr hab. Eugeniusz Pacholak

Awanse i wyróżnienia

Tytuł doktora honoris causa AR w Poznaniu uzyskał:
prof. dr hab. Tadeusz Hołubowicz.

Tytuł naukowy profesora uzyskali:
dr hab. Andrzej Borowy, prof. nadzw. z AR w Lublinie,
dr hab. Mirosława Ziombra, prof. nadzw. z AR w Poznaniu.

Stanowisko profesora zwyczajnego uzyskali:
prof. dr hab. Bożenna Jaśkiewicz, prof. dr hab. Justyna Wieniarska i prof. dr hab. Stanisław Wociór z AR w Lublinie.

Stanowisko profesora nadzwyczajnego uzyskali:
dr hab. Władysław Huszcza i dr hab. Władysław Michałek z AR w Lublinie,
dr hab. Anna Golcz i dr hab. Romuald Górski z AR w Poznaniu,
dr hab. Ewa Rekowska z AR w Szczecinie.

Stopień doktora habilitowanego uzyskali:
dr Edward Kunicki i dr Piotr Muras z AR w Krakowie,
dr Małgorzata Stpiczyńska i dr Ewa Żmuda z AR w Lublinie,
dr Marek Siwulski, dr Hanna Piekarska-Boniecka,
dr Maria Morozowska i dr Elżbieta Kozik z AR w Poznaniu,
dr Małgorzata Korbin z ISK w Skierniewicach,
dr Dorota Jadczyk, dr Urszula Nawrocka-Grześkowiak i dr Paweł Słodkowski z AR w Szczecinie.

Stopień doktora uzyskali:
mgr Małgorzata Cegiełko, mgr Monika Strzałkowska i mgr Beata Żuraw z AR w Lublinie,
mgr Barbara Mysiak, mgr Marek Stańczak, mgr Mariusz Szmagara i mgr Michał Wnuk - słuchacze Studiów Doktoranckich AR w Lublinie,
mgr Barbara Frączczak i mgr Małgorzata Wyrzykiewicz-Raszewska z AR w Poznaniu,
mgr Magdalena Arasimowicz, mgr Ewa Brzezińska, mgr Tamara Chadzinikolau, mgr Karolina Jąder, mgr Krzysztof Frąckiel, mgr Monika Gąsecka, mgr Tomasz Kleiber, mgr Bartosz Markiewicz, mgr Piotr Pawlak, mgr Dariusz Pietrakowski, mgr Agnieszka Rydzewska, mgr Magdalena Szczepańska i mgr Artur Sztuka - słuchacze Studiów Doktoranckich AR w Poznaniu,
mgr Krzysztof Klamkowski z ISK w Skierniewicach.

Medalem Komisji Edukacji Narodowej zostali wyróżnieni:
prof. dr hab. Jan Ben z AR w Krakowie,
dr Zbyszek Blamowski i dr Joanna Szwedo z AR w Lublinie,
prof. dr hab. Eugeniusz Pacholak z AR w Poznaniu.

Gratulujemy

Konkurs na Najlepszą Pracę Magisterską

Na posiedzeniu Zarządu Głównego zostały zatwierdzone wyniki III edycji Konkursu na Najlepszą Pracę Magisterską. W tym roku do konkursu zostało zgłoszonych łącznie 29 prac, a w poszczególnych ośrodkach: Szczecin - 5 prac, Warszawa - 6 prac, Lublin - 8 prac, Poznań - 2 prace, Kraków - 8 prac.

Zwycięzcami w poszczególnych ośrodkach zostały prace:

Szczecin - Marianna Dobrochowska „Zróżnicowanie genetyczne, fenologia i mikrorozmnażanie roślin dawidii chińskiej (*Davidia involucrata* Baill.)”, promotor - dr Danuta Kulpa

Warszawa - Mariola Łyszkowska „Ocena plonowania i jakości surowców wybranych populacji pokrzywy zwyczajnej (*Urtica dioica* L.) w warunkach uprawy”, promotor - dr Wiesława Rośton

Lublin - Agnieszka Wawryszczuk „Rośliny pożytkowe pszczoły miodnej w okolicach Braniewa (woj. warmińsko-mazurskie) na podstawie analizy pyłkowej produktów pszczelich”, promotor - dr hab. Anna Wróblewska

Poznań - Szymon Kubasik „Projekt koncepcyjny zagospodarowania terenu przy kościele Bł. Michała Kozala w Słupcy”, promotor - dr hab. Piotr Urbański, prof. nadzw.

Kraków - Roman Rduch „Biologia kwitnienia oraz przyspieszenie kiełkowania nasion derenia jadalnego (*Cornus mas* L.)”, promotor prof. dr hab. Włodzimierz Lech.

Gratulujemy zwycięzcom oraz ich opiekunom i zapraszamy do udziału w kolejnej edycji.

Dr hab. Piotr Siwek

Nagrody naukowe za najlepszą pracę doktorską z zakresu warzywnictwa im. Prof. Emila Chroboczka

Dnia 10 października na uroczystym posiedzeniu Rady Naukowej Instytutu Warzywnictwa im. Emila Chroboczka w Skierniewicach i Kapituły Nagrody Naukowej im. E. Chroboczka zostały wręczone dwie równorzędne I nagrody naukowe z zakresu warzywnictwa za najlepsze prace doktorskie dla dr Alicji Magdaleny Majewskiej z SGGW w Warszawie i dr Agnieszki Najda z Akademii Rolniczej w Lublinie.

Dr Alicja Magdalena Majewska pracę doktorską pt. „Zróżnicowanie polskich lokalnych typów chrzanu (*Armoracia rusticana Gaertn.*) pod względem plonowania, cech morfologicznych, składu chemicznego oraz aktywności biologicznej” obroniła na Wydziale Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu SGGW w Warszawie. Promotorem pracy była prof. dr hab. Barbara Dąbrowska.

Dr A. Majewska w roku 2005 rozpoczęła pracę w Zakładzie Genetyki, Hodowli i Biotechnologii IW w Skierniewicach.

Dr Agnieszka Najda pracę doktorską pt. „Plonowanie i ocena fitochemiczna roślin w różnych fazach wzrostu dwóch odmian selera naciowego (*Apium graveolens L. var. dulce Mill./Pers*)” obroniła na Wydziale Ogrodniczym Akademii Rolniczej w Lublinie. Promotorem pracy był prof. dr hab. Jan Dyduch. Dr A. Najda została zatrudniona na Wydziale Ogrodniczym AR w Lublinie.

Nagrodzone rozprawy doktorskie zostały przez recenzentów a następnie przez Kapitułę wysoko ocenione a obie laureatki są dobrze przygotowane do pracy naukowej.

W uroczystości wzięli udział fundatorzy nagrody, m.in. córka profesora E. Chroboczka dr Hanna Chroboczek Kelker - mieszkająca obecnie w USA oraz syn profesora dr Jan Chroboczek z Francji.

Prof.dr hab. Franciszek Adamicki

Nowo przyjęci członkowie

Oddział lubelski:

dr Barbara Marcinek - Instytut Roślin Ozdobnych i Architektury Krajobrazu Akademii Rolniczej w Lublinie.

Oddział poznański:

dr Tomasz Kleiber - AR w Poznaniu,
mgr inż. Marcin Bartczak, mgr inż. Małgorzata Golcz i mgr inż. Adam Żurawicz - słuchacze Studiów Doktoranckich AR w Poznaniu.

Oddział krakowski:

dr inż. Iwona Domagała-Świątkiewicz - AR w Krakowie.

Oddział szczeciński:

mgr inż. Stanisław Juszcak - firma „AGROBIZNES” i dr inż. Miłosz Smolik - Zakład Hodowli Roślin Ogrodniczych w Szczecinie.

Odeszli od nas

Prof. dr hab. Jan Myczkowski (1924 - 2006)

W dniu 10 sierpnia 2006 roku, odszedł od nas na zawsze Prof. dr hab. Jan Myczkowski, Dziekan Wydziału Ogrodniczego Akademii Rolniczej w Krakowie, Kierownik Katedry Fizjologii Roślin na tym Wydziale, niezwykle szanowany pracownik naukowy, wspaniały nauczyciel akademicki.

Prof. dr hab. Jan Myczkowski urodził się 26.06.1924 r. w Jankowicach, pow. Jarosław, w rodzinie ziemiańskiej. W okresie okupacji od 1939 r. do maja 1944 r. był zatrudniony w rodzinnym majątku rolnym i w tym też czasie ukończył gimnazjum w tajnym nauczaniu. Od 1942 roku do 1944, aktywnie uczestniczył w ruchu oporu jako żołnierz AK w obwodzie Jarosław.

W maju 1944 Jan Myczkowski razem z ojcem i braćmi został aresztowany przez gestapo, uwięziony, a następnie skazany przez doraźny sąd niemiecki na karę śmierci. Na karę śmierci zostali skazani także Jego dwaj

bracia - Stefan i Adam. Ze względu na nadzwyczajne okoliczności, wyrok nie został wykonany natychmiast i z więzienia w Jarosławiu po trzech miesiącach Myczkowsky zostali osadzeni w więzieniu na Monte Lupich. Z więzienia w Krakowie przewieziono ich do obozu koncentracyjnego w Lengelfeld a następnie do obozu we Flossenburgu. Jan Myczkowski otrzymał numer 27630. Od dnia aresztowania do wyzwolenia przez wojska alianckie w maju 1945 roku, bracia Myczkowsky przeżywali trudną do wyobrażenia katorgę. Można o tym się przekonać czytając pamiętnik, który Prof. dr hab. Jan Myczkowski pozostawił. Prawdziwą jednak gehennę przeżył podczas ewakuacji obozu, kiedy to zmarło lub zostało bestialsko dobitych setki współwięźniów. W tym też czasie zmarł jeden z braci Adam, nękany gruźlicą i skrajnym wyczerpaniem. Jan Myczkowski, cudownie ocalały wrócił do domu w Jankowicach 10 lipca 1945 roku,

sprawiając ogromną radość Rodzinie - tym większą, że dzień wcześniej przyszła wiadomość z Polskiego Czerwonego Krzyża o Jego śmierci.

Po wojnie, Jan Myczkowski uzyskał maturę i natychmiast podjął studia na Wydziale Rolniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego, które ukończył w 1952 roku, uzyskując dyplom inżyniera rolnictwa i magistra nauk agrotechnicznych. Stopień doktora nauk rolniczych nadała mu Rada Wydziału Rolniczego Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie za rozprawę pt. „Przemiany związków azotowych w pszenicy kielkowanej w temperaturze wernalizacji (1,5°C) oraz w temperaturze 22°C”. Stopień doktora habilitowanego nauk przyrodniczych w zakresie fizjologii roślin, uzyskał w Instytucie Biologii Stosowanej Akademii Rolniczej w Krakowie, w 1975 roku, za pracę pt. „Charakterystyka chromatyny pszenicy w czasie kielkowania i indukcji termicznej rozwoju generatywnego”. Tytuł naukowy profesora nauk rolniczych otrzymał w 1986 roku.

Życie zawodowe Prof. J. Myczkowskiego w początkowym okresie nie należało do łatwych. W latach 1951-1952, pracował w Laboratorium Rozwoju Roślin Instytutu Nawożenia i Gleboznawstwa w Krakowie, a po likwidacji Laboratorium dla zdobycia minimum środków na przetrwanie Rodziny, podjął pracę na stanowisku kierownika jednostki w Przedsiębiorstwie Leśnej Produkcji Niedrzewnej „Las”, gdzie pracował 3 lata. Nieustannie marzył jednak o powrocie do badań naukowych, które były Jego pasją. Marzenia te spełniły się szczęśliwie w roku 1957, kiedy został zatrudniony w Instytucie Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Krakowie, na etacie starszego asystenta. Na tym stanowisku pracował do 1960 r. W tym samym roku podjął pracę w Zakładzie Fizjologii Roślin Polskiej Akademii Nauk. Po 13-tu latach pracy w PAN, w 1973 roku został przyjęty na etat docenta w Instytucie Przyrodniczych Podstaw Produkcji Roślinnej AR w Krakowie, obejmując kierownictwo Zespołu Fizjologii Roślin, a następnie po rozwiązaniu Instytutu - Katedry Fizjologii Roślin Wydziału Ogrodniczego. Funkcję tę pełnił do roku 1994, kiedy to przeszedł na emeryturę.

We wspomnieniu pośmiertnym o Janie Myczkowskim nie ma potrzeby przedstawiania w szczegółach Jego osiągnięć w działalności badawczej, które były znaczące i uznane, o czym świadczą uzyskiwane stopnie naukowe uhonorowane tytułem Profesora. Warto wspomnieć, że Prof. J. Myczkowski prowadził, w owym czasie pionierskie badania dotyczące rozpoznania mechanizmu termoindukcji kwitnienia zwłaszcza pszenicy ozimej. Unikalność tych badań polegała na tym, że Prof. J. Myczkowski dzięki stażowi naukowemu na Uniwersytecie w Brunszwiku u Prof. G. Fellenberga, opracował metodykę bardzo trudnych badań nad zmianami właściwości fizjologicznych i biochemicznych chromatyny oraz roli białek histonowych i innych polikationów w przemianach zachodzących podczas kielkowania ziarniaków pszenicy w warunkach wernalizacji i wykluczających ten proces. Wyniki tych prac były przedmiotem Jego pracy habilitacyjnej, a o ich wartości świadczy fakt, że Prof. G. Fellenberg zamieścił je w monografii pt. „Chromosomale Proteine, Funktion und Bedeutung bei höheren Pflanzen”.

Prof. J. Myczkowski ogromnie dużo uwagi poświęcał rozwojowi naukowemu podległych mu nauczycieli akademickich Katedry Fizjologii Roślin, którą kierował. W czasie pełnienia tej funkcji, 5 pracowników uzyskało stopień doktora, 3 doktora habilitowanego a 2 tytuł profesora.

Ważną Jego pasją była działalność dydaktyczna. Prowadził na bardzo wysokim poziomie wykłady, seminaria i ćwiczenia ze studentami różnych Wydziałów naszej Uczelni, ale największym Jego osiągnięciem było wydanie unikalnego na owe czasy skryptu w dwóch częściach dla studentów Wydziału Leśnego pt. „Fizjologia roślin drzewiastych”, uwzględniającego podstawy fizjologii, botaniki ogólnej, biochemii oraz ekologii.

W latach 1978-1981, Prof. J. Myczkowski pełnił funkcję Dziekana Wydziału Ogrodniczego. Jego wyjątkowe walory charakteru sprawiły, że został na zawsze zapamiętany przez społeczność akademicką naszego Wydziału jako Dziekan, który zapewniał poczucie bezpieczeństwa dla pracowników i studentów, rozwiązujący z powodzeniem często bardzo trudne problemy dla wszystkich członków tej społeczności i każdego z osobna.

Był członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych. Jego członkostwo w PTNO było niesłychanie aktywne. Świadczą o tym wielorakie funkcje pełnione w Towarzystwie. W latach 1987-1994 był sekretarzem Zarządu Głównego. Od 1989 do 1990 roku pełnił funkcję zastępcy Redaktora Naczelnego czasopisma naukowego *Folia Horticulturae*, a w latach 1991-1999 był Naczelnym Redaktorem tego czasopisma. Za tę działalność Towarzystwo nadało mu największe wyróżnienie jakim jest Członkostwo Honorowe. Decyzją Zarządu Głównego został również odznaczony Medalem PTNO. Był również członkiem Polskiego Towarzystwa Botanicznego oraz Sekcji Polskiej Federacji Europejskich Towarzystw Fizjologii Roślin (FESPP).

Za całokształt działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej został odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, jako kombatant - Krzyżem Oświęcimskim. Otrzymał też wiele nagród Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Sekretarza Naukowego V Wydziału PAN oraz Rektora AR w Krakowie.

W podsumowaniu należy z całą mocą podkreślić, że te ogromne osiągnięcia we wszystkich polach aktywności pracownika nauki, nauczyciela akademickiego były dziełem człowieka, który po przejściach wojennych nie cieszył się dobrym zdrowiem ale wbrew temu był tytanem pracy.

W nekrologu po śmierci Profesora Jana Myczkowskiego napisaliśmy: „W zmarłym utraciliśmy wybitnego dydaktyka i naukowca o wyjątkowej rzetelności i pasji badawczej, wspaniałego Przyjaciela, Człowieka o niezwykłej kulturze osobistej i wielkiej życzliwości. Niech takim pozostanie w pamięci nasz nieodżałowany Profesor”.

Prof. dr hab. Stanisław Rożek

Dr Tadeusz Jakubowski (1948 - 2006)

W dniu 4 czerwca 2006 roku, w wieku 58 lat zmarł dr Tadeusz Jakubowski, wybitny polski hodowca roślin sadowniczych, wiceprzewodniczący skierniewickiego Oddziału PTNO.

Śp. dr Tadeusz Jakubowski urodził się 19 grudnia 1948 roku w Wierzbowie k/Ciechanowa. W roku 1967 ukończył Państwowe Technikum Ogrodnicze imienia Aleksandra Świętochowskiego w miejscowości Bratne - Gołotczyzna koło Ciechanowa.

W roku 1972 ukończył Wydział Ogrodniczy SGGW w Warszawie, specjalizację Sadownictwo, uzyskując stopień mgr inż. ogrodnictwa. Bezpośrednio po ukończeniu studiów podjął pracę na etacie pracownika naukowego w Instytucie Sadownictwa i Kwiaciarnictwa w Skierniewicach. Najpierw pracował w Zakładzie Hodowli, Oceny Odmian i Szkółkarstwa, a od roku 1985, czyli od chwili powstania, w Zakładzie Hodowli Roślin Sadowniczych, aż do końca był pracownikiem naukowym tego Zakładu. Pracował w naszym Instytucie 34 lata, czyli przez całe swoje zawodowe życie.

W roku 1988 napisał i obronił, pod kierunkiem prof. S. Zagai pracę doktorską pt.: „Analiza cech wegetatywnych z uwzględnieniem odziedziczalności i dziedziczenia wybranych cech w potomstwie niektórych podkładek wegetatywnych jabłoni”.

W roku 2003 otworzył przewód habilitacyjny i pracował nad rozprawą habilitacyjną, którą planował niedługo ukończyć. Dr Jakubowski swoją wiedzę sadownictwą doskonalił także w czasie stażów zawodowych w kilku renomowanych, światowych ośrodkach naukowych, m.in. w Sadowniczej Stacji Doświadczalnej w East Malling w Anglii oraz w Pacific Agri-Food Centre, w Summerland w Kanadzie.

Dr Jakubowski miał rozległe zainteresowania naukowe. Od samego początku swojej pracy w Instytucie specjalizował się w dwóch dziedzinach nauki sadowniczej. Pierwszą była hodowla roślin sadowniczych - najpierw karłowych podkładek wegetatywnych dla jabłoni, a później także hodowla podkładek wegetatywnych dla śliwy oraz hodowla odmian brzoskwini, moreli, śliwy i wiśni. Druga dziedzina jego zainteresowań naukowych to odmianoznawstwo brzoskwini, moreli, śliwy i wiśni. W obu tych dziedzinach miał ogromne osiągnięcia zawodowe. Wyhodował wiele nowych karłowych podkładek dla jabłoni, powiększając znacznie istniejącą serię podkładek P (P59-P67). Ma w swoim dorobku hodowlany takie odmiany wiśni jak 'Sabina', 'Lucyna' i 'Wanda', odmiany brzoskwini - 'Inka' i 'Harnaś', czy śliwy - 'Kalipso' i 'Karolinka'. To Jego żywe pomniki, które zawsze będą nam Go przypominać i które będą słać dobre imię naszego Instytutu.

Ponadto pozostawił po sobie bardzo wiele cennych materiałów hodowlanych, spośród których wkrótce na pewno zostaną wyprowadzone nowe podkładowe i odmiany śliwy, wiśni, moreli i brzoskwini.

Dr Jakubowski był także doskonałym znawcą odmian brzoskwini i moreli. Pod tym względem nikt nie mógł Mu dorównać w kraju. Podziwialiśmy Jego ency-

klopedyczną wiedzę w tym zakresie, którą zawsze chętnie się dzielił z nami i z polskimi producentami brzoskwiń i moreli.

Dr Jakubowski jest autorem lub współautorem 32 oryginalnych publikacji naukowych, 14 referatów wygłoszonych na konferencjach międzynarodowych, 33 referatów wygłoszonych na konferencjach krajowych. Ponadto napisał 10 książek i monografii, 7 instrukcji i 64 artykuły popularno-naukowe.

Pracował także aktywnie społecznie w organizacjach naukowych. Był członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych i Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych. Piastował także różne funkcje w ramach Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, był skarbnikiem, przewodniczącym, a ostatnio wiceprzewodniczącym Skierniewickiego Oddziału PTNO.

Wielki dorobek naukowy i zawodowy doktora Jakubowskiego jest wynikiem nie tylko Jego ogromnego talentu i wielkiego zamiłowania do pracy z roślinami sadowniczymi, ale także niesłychanej pracowitości. Nie liczył dni ani godzin pracy. Prawie codziennie w Jego pokoju wieczorem paliło się światło. Zawsze uważał, że można więcej i lepiej. Był rzadkim przykładem pracownika naukowego, który z takim samym zaangażowaniem pracował nad książką, przy komputerze czy na polach doświadczalnych, osobiście wykonując wiele prac, także tych fizycznych.

Współpraca z doktorem Jakubowskim była prawdziwą przyjemnością. Miał ogromną wiedzę, ale był niesłychanie skromny, zawsze życzliwy i gotowy do pomocy kolegom. Był cichy, wręcz nieśmiały, ale i pogodny. Nigdy się nie skarżył, nie dbał o zaszczyty i wyróżnienia. Zawsze był gotowy więcej z siebie dać niż o coś prosić. Takim był od początku i takim pozostał do końca.

Kiedy dowiedział się o swojej chorobie nie załamał się. Rozpoczął wówczas pisanie pamiętnika, w którym zawarł przeżycia człowieka walczącego z bezwzględną chorobą. Pamiętnikiem tym ujawnił swój wielki talent literacki, o którym wcześniej nie wiedzieliśmy. Lektura tego pamiętnika dostarcza wielu emocji i wzruszeń i dodatkowo podkreśla wielką osobowość doktora Jakubowskiego.

Cały czas podziwialiśmy Go za heroiczną walkę z atakującą chorobą. Gdy tylko czuł się lepiej przychodził do Instytutu, interesował się nowościami i osobiście doglądał swoich doświadczeń w szklarni, w namiotach foliowych i w polu. Takiego - pracowitego, życzliwego i pogodnego zachowamy Go w naszej pamięci.

Nie ma dobrych słów na pożegnanie, ale nie ma żadnych słów na pożegnanie bliskiej osoby, która odchodzi na zawsze, pozostawiając nas w głębokim smutku, żalu i bólu. Trudno się pogodzić z losem, który tak boleśnie doświadczył rodzinę i nas - przyjaciół, kolegów i współpracowników. Ale korzystając z wielkiego dorobku naukowego i zawodowego doktora Tadeusza Jakubowskiego na pewno będziemy kontynuować Jego dzieło!
Cześć Jego Pamięci!

Prof. dr hab. Edward Żurawicz

Prof. dr hab. Ludmiła Startek (1942 - 2006)

Odeszła od nas prof. dr hab. Ludmiła Startek, współzałożyciel i kierownik Katedry Roślin Ozdobnych Akademii Rolniczej w Szczecinie.

Była człowiekiem szanowanym i podziwianym, o ogromnej wiedzy i autorytecie, silnej osobowości, bardzo wymagającym, a jednocześnie niezwykle życzliwym, ciepłym i kochającym ludzi. Z niespotykanym poświęceniem i oddaniem szerzyła miłość do świata, ludzi i roślin ozdobnych wśród ogromnej rzeszy studentów oraz współpracowników. Pasją do roślin ozdobnych potrafiła zarazić wszystkich wokół siebie. Swoją ogromną wiedzę zawdzięczała nie tylko badaniom naukowym, ale również licznym podróżom w najbardziej egzotyczne zakątki świata, z których przywoziła wiele książek, zdjęć stanowiących cenny materiał dydaktyczny. W swoich wykładach potrafiła z ogromną pasją opowiadać o tych miejscach często dzikich i nie poznanych, o roślinach tam występujących.

Prof. dr hab. Ludmiła Startek zostawiła po sobie olbrzymi dorobek naukowy, dydaktyczny i popularyzatorski. Swoje badania poświęciła głównie zagadnieniom związanym z uprawą bratka ogrodowego, niecierpka nowogwinejskiego, frezji, chryzantem oraz innych roślin balkonowych i rabatowych. Prowadziła także prace związane z introdukcją i selekcją nowych roślin, których nasiona przywoziła z terenów ich naturalnego występowania. W ostatnich latach zajmowała się również zagadnieniami dotyczącymi zabezpieczania roślin przed negatywnymi skutkami bezpośredniego kontaktu ze środowiskiem, a także wykorzystaniem w uprawie i ochronie roślin biopreparatów oraz innych naturalnych nie obciążających

środowiska naturalnego związków. Wyniki badań publikowała w krajowych i zagranicznych czasopiśmie naukowych, łącznie ponad 140 pozycji. Organizowała i uczestniczyła w licznych sympozjach, zjazdach i kongresach naukowych zarówno w Polsce, jak i zagranicą. Była promotorem ponad 70 prac magisterskich, 29 prac inżynierskich oraz recenzentem ponad 30 prac dyplomowych. Wypromowała 3 doktorów, a kolejnych 2 była opiekunem naukowym. Przez wiele lat organizowała wystawę „Kwiaty i ptaki” odbywającą się na Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, cieszącą się dużym zainteresowaniem ze strony zwiedzających. Była członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, Stowarzyszenia Producentów Ozdobnych Roślin Cebulowych, Towarzystwa Polsko-Holenderskiego. Przez dwie kadencje pełniła funkcję prezesa Zachodniopomorskiego Oddziału Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Ogrodnictwa. Za swoją pracę została wyróżniona licznymi odznaczeniami i nagrodami.

Zapamiętamy Panią Profesor jako osobę niezwykle obdarzoną ogromną pogodą ducha i wielkim sercem, umiejącą walczyć z przeciwnościami losu, nie przyjmującą do wiadomości, że coś może być niemożliwe do zrealizowania. Słowa, rady i wskazówki, jakich udzielała nam Pani Profesor, pozostaną na zawsze w naszych sercach i będą dla nas drogowskazem w dalszym życiu i pracy zawodowej.

*Pracownicy Katedry Roślin Ozdobnych
Akademii Rolniczej w Szczecinie*

Informacje o działalności oddziałów

Kraków

Krakowski Oddział PTNO w 2006 roku zorganizował spotkania i zebrania naukowe na których wygłoszono następujące referaty:

- dr hab. Sławomir Kurpaska: „Nowoczesne rozwiązania technologiczne we współczesnym ogrodnictwie”,
- prof. dr hab. Maria Kowalik: „Park Yellowstone”,
- mgr Ewa Kowalik: „Architektura i przyroda Iranu”,
- prof. dr hab. Maria Leja: „Antyoksydacyjne właściwości produktów ogrodnictwa”,
- dr hab. Piotr Muras: „Możliwości uprawy roślin z rodziny *Theaceae* w Polsce - stan badań”.

Lublin

W okresie od 1 grudnia 2005 do 1 października 2006 w Lubelskim Oddziale PTNO odbyły się trzy spotkania naukowe, na których wygłoszono następujące referaty:

- 2 grudnia 2005 - dr hab. Maria Kowalik z AR w Krakowie: „Grzyby powodujące zamieranie wrzosów”,
- 9 marca 2006 - dr hab. Jolanta Napiórkowska-Kowalik prof. nadzw. AR w Lublinie: „*Chrysodeixis chalcites* (Esper, 1789) (*Lepidoptera, Noctuidae, Plusiinae*) nowy szkodnik roślin w Polsce”,
- 2 czerwca 2006 - prof. dr hab. Tadeusz Kęsik z Akademii Rolniczej w Lublinie: „Osobliwości przyrody - od gór Libanu po Synaj”.

Lubelski Oddział Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych był współorganizatorem trzech konferencji naukowych:

1. V Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Biologia kwitnienia roślin i alergię pyłkowe”, która odbyła się w dniach 9 - 10 listopada 2005 r.,
2. XI Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Katedr Uprawy i Nawożenia Roślin Ogrodniczych „Efektywność sto-

sowania nawozów w uprawach ogrodniczych”, która odbyła się w dniach 13 - 14 czerwca 2006 r.,
3. Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Kwiaciarstwo w polskiej nauce i gospodarce”, która odbyła się w dniach 12 - 13 września 2006 r..

Poznań

Poznański Oddział PTNO w 2006 roku zorganizował trzy spotkania naukowe, na których wygłoszono następujące referaty:

20 stycznia - prof. dr hab. Monika Kozłowska: „Obrona roślin przed niekorzystnymi czynnikami środowiska”,
- dr Jolanta Lisiecka: „Wrażenia z pobytu na Sycylii”,
17 lutego - dr Robert Kurlus: „Mechaniczny zbiór owoców pestkowych i ich przygotowanie do sprzedaży w USA i Turcji”,
17 marca - dr Marek Siwulski: „Właściwości lecznicze grzybów wielkoowocnikowych”,
- prof. dr hab. Eugeniusz Pacholak: „Moje podróże do Ziemi Świętej”.

Skierniewice

Skierniewicki Oddział PTNO wspólnie z Zarządem Skierniewickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Botanicznego zorganizował spotkania naukowe poświęcone następującym tematom:

- mgr E. Taczanowska: „Tendencje florystyczne na rok 2006”,
- dr A. Marosz: „Odmiany krajowych gatunków klonów w uprawie i kolekcjach”,
- doc. dr hab. J. Borkowski i mgr A. Felczyńska: „Zaburzenia fizjologiczne warzyw liściastych związane z niedoborem wapnia”,
- prof. A. Mika: „Uprawa żurawiny i pigwowca na Litwie i Łotwie”,
- dr D. Sochacki: „Ozdobne rośliny cebulowe na Litwie”,
- dr S. Pluta: „Ogrodnictwo w Chile”.

Zarząd PTNO współuczestniczył w organizacji Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Przedziorcze i pozbiorcze czynniki wpływające na jakość i wartość odżywczą warzyw i owoców”.

Szczecin

W bieżącym roku Szczeciński Oddział PTNO był współorganizatorem Międzynarodowego Seminarium Sadowniczego nt. „Możliwości wdrażania zachodnioeu-

ropejskich technologii produkcji owoców jagodowych na Pomorzu Zachodnim”, które odbyło się 17 lutego na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa Akademii Rolniczej w Szczecinie. Referaty wygłosili zaproszeni goście z Niemiec, Szwajcarii i Anglii oraz przedstawiciel firmy nawozowej „Fosfan” i dwaj pracownicy Katedry Sadownictwa.

W dniu 24 marca 2006 roku, odbyło się zebranie członków PTNO, na którym dr hab. Paweł Słodkowski wygłosił referat nt. „Nasiona warzyw, ich wartość oraz zabiegi wpływające na wzrost roślin”.

W bieżącym roku Zarząd oddziału zorganizował dwa spotkania wyjazdowe, do wiodących producentów borówek amerykańskiej (7 lipca - do gospodarstwa prywatnego pana Bogdana Marcinkowskiego oraz 26 września do Gospodarstwa Sadowniczego w Witkowie), w którym uczestniczyli również przedstawiciele firm zajmujących się dystrybucją środków ochrony roślin.

Ponadto zorganizowano również trzy wyjazdy studyjne: dwa wyjazdy jednodniowe do Niemiec (15 maja i 19 września), podczas których zwiedzano m.in. plantację winorośli w miejscowości Rattey niedaleko Neubrandenburga oraz Uniwersytet w Greiswaldzie i trzeci wyjazd (od 31 sierpnia do 10 września) - na Ukrainę.

Warszawa

W 2006 r. Zarząd Oddziału Warszawskiego zorganizował spotkania naukowe, w których uczestniczyli członkowie Towarzystwa i osoby zainteresowane: z przedstawicielem firmy De Reuter Seeds i z dziekanem Wydziału Ogrodniczego Uniwersytetu Rolniczego z Antali w Turcji, poświęcone ogrodnictwu tureckiemu oraz seminarium dotyczące Kongresu Botanicznego w Wiedniu.

Zorganizowano również wycieczki naukowe, w których wzięli udział członkowie Towarzystwa, doktoranci i magistranci kierunku ogrodniczego, w celu zapoznania się z nowymi technologiami produkcji warzyw: - do gospodarstwa ogrodniczego „Krasoń-rozsady” pod Piotrkowem Trybunalskim, produkującego rozsady warzyw polowych z zastosowaniem systemu VEFI i nowoczesnych technologii pielęgnacji rozsady, - do gospodarstwa szklarniowego Szklarz i Floriańczyk, produkującego pomidory i ogórki, - na tradycyjny „Ogólnopolski Dzień Marchwi” w gospodarstwie SGGW w Żelaznej k/Skierniewic.

Sprawozdania z konferencji, targów, seminariów i spotkań

Ogólnopolska Konferencja

„Przyszłość uprawy truskawki, maliny, czarnej porzeczki i wiśni w Polsce”

W dniu 13 grudnia 2005 roku odbyła się w Akademii Rolniczej w Lublinie Ogólnopolska Konferencja „Przyszłość uprawy truskawki, maliny, czarnej porzecz-

ki i wiśni w Polsce”. Organizatorem Konferencji była Katedra Ekonomiki Ogrodnictwa Akademii Rolniczej w Lublinie, Towarzystwo Rozwoju Sadów Karłowych

w Lublinie, Rada Gospodarki Żywnościowej w Warszawie oraz wydawnictwo Plantpress w Krakowie. Udział w konferencji wzięło ponad 500 osób, w tym najwięcej producentów owoców miękkich z terenu całego kraju, a szczególnie z Lubelszczyzny oraz przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej w Warszawie, Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach oraz pracownicy Wydziału Ogrodniczego Akademii Rolniczej w Lublinie, w tym z Katedry Ekonomiki Ogrodnictwa i Katedry Sadownictwa z Zakładem Krzewów Jagodowych i innych Katedr. Podczas Konferencji firmy działające w branży ogrodniczej prezentowały swoje produkty i usługi.

Tematyka Konferencji koncentrowała się wokół zagadnień ekonomicznych i problemów związanych z produkcją owoców miękkich w Polsce po integracji z Unią Europejską. Konferencję otworzył i powitał uczestników JM Rektor AR w Lublinie prof. dr hab. Zdzisław Targoński, a po nim głos zabrał przedstawiciel Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Następnie prof. dr hab. Eberhard Makosz - główny inicjator i organizator spotkania - wygłosił referat „Owoce miękkie w Unii Europejskiej”. W kolejności przedstawiono następujące referaty: mgr

inż. Jan Świetlik (IERiGŻ PIB Warszawa): „Produkcja, zagospodarowanie i popyt na owoce miękkie”, dr Grzegorz Klimek (ISK Skierniewice): „Opłacalność produkcji owoców miękkich na Mazowszu”, dr Dariusz Paszko (AR Lublin): „Opłacalność produkcji owoców jagodowych we wschodniej Polsce”, dr Elżbieta Rozpara (ISK Skierniewice): „Perspektywy Uprawy wiśni w Polsce”, prof. dr hab. Justyna Wieniarska i dr Paweł Michalski (AR Lublin): „Ocena produkcyjna odmian truskawki, porzeczki i maliny”, mgr Ryszard Kazubek (MRiRW Warszawa): „Uwarunkowania prawne w Unii Europejskiej i w Polsce w zakresie rynku owoców i warzyw ze szczególnym uwzględnieniem owoców miękkich”. Na temat problemów i perspektyw uprawy roślin jagodowych i wiśni w Polsce wypowiedzieli się zaproszeni producenci tych owoców i przedstawiciele zakładów przetwórczych. W dalszej części Konferencji prof. dr hab. Eberhard Makosz przedstawił uczestnikom informację o sytuacji na europejskim rynku jabłek, a następnie poprowadził burzliwą dyskusję na temat przyszłości uprawy różnych gatunków owoców miękkich w Polsce. Referaty prezentowane na Konferencji zostały opublikowane w materiałach konferencyjnych.

Dr Eugenia Czernyszewicz

II Międzynarodowe Targi Agrotechniki Sadowniczej

W dniach 13-14 stycznia 2006 roku odbyły się w Warszawie II Międzynarodowe Targi Agrotechniki Sadowniczej. W czasie trwania Targów zostały wygłoszone referaty na następujące tematy:

- Przymrozki - przyczyny powstawania i mechanizmy oddziaływania na uprawy sadownicze: T. Hołubowicz,
- Charakterystyka metod aktywnej ochrony roślin przed przymrozkami wiosennymi: W. Treder,
- Ochrona sadów i szkółek przed zarazą ogniową - stan obecny i perspektywy na przyszłość: P. Sobiczewska,
- Metody molekularne jako pomoc w walce z zarazą ogniową u gruszy: A. Przybyła, K. Bokszczanin,
- Kwitnienie gruszy: W. Lech, M. Małodobry,
- Aktinidia jako ciekawa i wartościowa roślina owocowa nadająca się do uprawy: P. Latocha,

- Do zakładania sadów stosujemy najlepszy materiał szkółkarski: A. Sadowski,
- Ocena ryzyka występowania chorób w sadach i na plantacjach roślin jagodowych: A. Bielenin,
- Metody sterowania wzrostem i owocowaniem gruszy: I. Sosna,
- Ocena skuteczności upraw jagodowych w minionym sezonie: B. Mészka,
- Odmiany i uprawa truskawki: J. Andziak, E. Andziak,
- Przechowywanie gruszek w kontrolowanej atmosferze: K. Tomala, P. Kendrzejczak, D. Baran,
- Nawożenie sadów potasem w świetle badań: E. Jadczyk.

Dr hab. Marek Gajewski

VI Europejski Kongres Szparagowy VI EuroAsper, 17-19.02.2006, Alexandroupolis, Greece

Europejskie Kongresy szparagowe gromadzące producentów, firmy związane z produkcją, obrotem szparaga oraz naukowców zajmujących się badaniami nad tym warzywem odbywają się co 2 lata. Tym razem miejscem Kongresu, w którym wzięło udział 240 uczestni-

ków z 7 krajów, było miasto Alexandroupolis leżące w północno-wschodniej Grecji, czyli w Tracji, około 50 km od granicy z Turcją. Honorowy patronat objęli ministrowie Rozwoju Terenów Wiejskich i Żywności Grecji oraz Macedonii - Tracji. Kierownictwo naukowe spoczęło

w rękach Dr Anastasiosa Siomosa z Uniwersytetu Arystotelesa w Salonikach przy wsparciu Greckiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych i grupy roboczej „Szparag” Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych. Członkiem Komitetu Programowego był prof. dr hab. Mikołaj Knaflewski, przewodniczący grupy roboczej „Szparag”. Obrady odbyły się w dniach 17 i 18 lutego, a w trzecim dniu odbyła się wycieczka do gospodarstwa agroturystycznego. Obrady były tłumaczone symultanicznie na 6 języków.

Program Konferencji obejmował bardzo szeroki zakres zagadnień. Wiodący referat o produkcji szparaga w świecie i jej perspektywach został przedstawiony przez prof. dr hab. M. Knaflewskiego. Pozostałe referaty dotyczyły między innymi: doboru odmian do spe-

cyficznych warunków uprawy, z uwzględnieniem ich podatności na choroby, ochrony szparaga przed chorobami i szkodnikami, metod likwidowania choroby replantacyjnej umożliwiających zakładanie szparagarni ponownie na tym samym polu, trendów w obrocie i konsumpcji. Do ciekawszych z omawianych tematów należały również dotyczące organicznej produkcji szparaga, traktowania pozbiornego, zapewniającego utrzymanie świeżości przez dłuższy okres czasu jak też wstępnej przygotowania wypustek szparaga do konsumpcji. Konferencja zakończyła się dyskusją o walorach prozdrowotnych szparaga i sposobach promocji jego spożycia.

*mgr Anna Zaworska
Katedra Warzywnictwa*

Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Przedzbiornicze i pozbiornicze czynniki wpływające na jakość i wartość odżywczą warzyw i owoców”

Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Przedzbiornicze i pozbiornicze czynniki wpływające na jakość i wartość odżywczą warzyw i owoców”, odbyła się 21 - 22 maja 2006 roku w Skierniewicach. Została zorganizowana przez Sekcję Przechowalnictwa Komitetu Nauk Ogrodniczych Polskiej Akademii Nauk przy udziale Instytutu Warzywnictwa, Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa oraz uczestników międzynarodowego programu naukowego COST - 924. Komitetowi przewodniczył **prof. Franciszek Adamicki**, jego zastępcą był **dr Krzysztof Rutkowski**, a sekretarzem **dr Maria Grzegorzewska**. W prace organizacyjne zaangażowani byli ponadto: **dr Zbigniew Józwiak**, **dr Anna Wawrzyńczak**, **mgr Mariusz Lewandowski** i **dr Bart Nicolai** z Belgii - przewodniczący grupy roboczej COST.

W Konferencji wzięli udział przedstawiciele 18 krajów. Wygłoszono 18 referatów, w tym 4 wiodące zaprezentowane przez wybitnych specjalistów zajmujących się prozdrowotnymi właściwościami warzyw i owoców (**dr L. Treuman** - Wielka Brytania, **dr R. Prange** - Kanada, **dr A. Kennelis** - Grecja i **prof. M. Horbowicz** - Polska). Ponadto na 37 posterach przedstawiono problemy związane z jakością warzyw i owoców. Tematyka Konferencji dotyczyła wpływu przed- i pozbiorniczych czynników na podniesienie i zachowanie prozdrowotnych właściwości warzyw i owoców. Mówiono także o nowych technologiach przechowywania produktów ogrodniczych. Badania przeprowadzone w ostatnich kilkudziesięciu latach wskazują, że jednym z podstawowych czynników wpływających na zdrowie i samopoczucie ludzi jest styl życia i rodzaj diety. Warzywa i owoce są wymieniane na pierwszym miejscu jako czynniki ochronne. Zawierają one duże ilości karotenoidów, witamin C i E, błonnika pokarmowego, polifenoli, związków allilowych, izoflawo-

nów i innych substancji biologicznie czynnych. Największe działanie ochronne wykazują warzywa świeże, a wśród nich marchew, warzywa cebulowe, zielone warzywa liściowe, pomidory i warzywa kapustne. Wśród owoców na pierwszym miejscu plasują się owoce cytrusowe, a na następnych jabłka, truskawki, maliny, porzeczki, borówka i wiele innych gatunków. Dietetycy i lekarze od dawna zalecają spożywanie warzyw i owoców pięć razy dziennie, co jest niezbędne w profilaktyce chorób układu krążenia. Polifenole i flawonoidy znajdujące się w jabłkach, soku jabłkowym i wielu gatunkach warzyw obniżają szkodliwość „złego” cholesterolu we krwi. Jeśli ten cholesterol (LDL) utlenia się lub ulega rozpadowi, na ścianach naczyń krwionośnych odkładają się złogi miażdżycowe, co prowadzi do zwężenia naczyń i niedokrwienia ważnych narządów, głównie serca.

W referatach przedstawionych na Konferencji podkreślono, że ważne są również właściwości przeciwutleniające różnorodnych substancji znajdujących się w owocach i warzywach. Przeciwutleniacze wychwytyują wolne rodniki i reaktywne formy tlenu niszczące ludzkie tkanki. Nieusunięte wolne rodniki znajdują się poza systemem obronnym organizmu i przyczyniają się do powstawania chorób cywilizacyjnych (miażdżyca, cukrzyca, zaćma, choroba Parkinsona, Alzheimer i przede wszystkim choroby nowotworowe). Większość karotenoidów znajdujących się w owocach i warzywach wykazuje również bardzo silne właściwości przeciwutleniające. Najwięcej β -karotenu zawierają: marchew, szpinak, dynia, morela, papryka słodka czerwona, grejpfrut różowy, brokuły, pomidory i owoce róży. Dużą grupę związków o właściwościach przeciwutleniających stanowią flawonoidy, do których zaliczane są antocyjany i flawonole. Najwięcej antocyjanów znajduje się w owocach porzecz-

ki, wiśni, śliwki, truskawki, jak również w bakłażanie, kapuście i rzodkiewce, natomiast duże ilości flawonoli - w owocach (głównie w skórce) oraz w warzywach liściowych, korzeniowych, cebuli, gruszkach, jagodach i kukurydzy. Cebula, podobnie jak jabłka, jest bardzo popularna i spożywana w niektórych krajach w dużych ilościach (w Rosji do 14 kg/osobę, a w Polsce około 7,5 kg/osobę). Zawiera wiele witamin, jak: C, A, B₁, a ponadto błonnik, wapń oraz mikroelementy. Występująca w cebuli kwercetyna uszczelnia ściany naczyń krwionośnych, zapobiega zawałom i ułatwia trawienie, a allicyna pomaga zwalczać infekcje. Duże ilości kwercetyny zawiera cebula czerwona i cebula o brązowej suchej łusce oraz szalotka. Jednym z cenniejszych warzyw pod względem prozdrowotnym jest czosnek. Dzięki dużej zawartości różnorodnych substancji wykazuje działanie antyseptyczne i bakteriostatyczne, pomocny jest w leczeniu nadciśnienia i cukrzycy.

Wiele z referatów przedstawionych na Konferencji dotyczyło wpływu różnych czynników agrotechnicznych, m.in. nawożenia, na zawartość składników prozdrowotnych w warzywach i owocach. Zachowanie wysokiej wartości odżywczej zależy również od prawidłowego postępowania po zbiorze oraz warunków krótko- i długotrwałego przechowywania, w tym w kontrolowanej atmosferze. Zastosowanie najnowszych technologii w przechowywalnictwie owoców i warzyw (kontrolowana atmosfera, 1-MCP, opakowania interaktywne) pozwala na przedłużenie przechowywania, zmniejszenie strat i zachowanie wysokiej jakości produktów ogrodnich.

Wszystkie prace przedstawione podczas Konferencji zostały opublikowane w *Vegetable Crops Research Bulletin* wydawanym przez Instytut Warzywnictwa.

Prof. dr hab. Franciszek Adamicki

XI Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Efektywność stosowania nawozów w uprawach ogrodnich”

W dniach 13-14 czerwca 2006 roku odbyła się XI Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Efektywność stosowania nawozów w uprawach ogrodnich”, zorganizowana przez Katedrę Uprawy i Nawożenia Roślin Ogrodnich AR w Lublinie. Na uwagę zasługuje fakt, że pierwszą konferencję zorganizowano przed 20 laty w Poznaniu i od tego czasu co dwa lata w innym ośrodku naukowym (tym razem w Lublinie) spotyka się grono osób, które zajmuje się problematyką nawożenia roślin ogrodnich.

Patronat nad Konferencją objęło Polskie Towarzystwo Nauk Ogrodnich oraz Dziekan Wydziału Ogrodniczego AR w Lublinie prof. dr hab. Andrzej Borowy. W Konferencji czynny udział wzięło 60-ciu przedstawicieli ośrodków naukowych, Akademii Rolniczych w Poznaniu, Krakowie, Lublinie, we Wrocławiu, Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Akademii Podlaskiej w Siedlcach oraz Instytutu Warzywnictwa w Skiernewicach.

Podczas obrad plenarnych przedstawiono trzy referaty: dr Elżbieta Kozik (AR Poznań) - „Azotany i azotyny w warzywach i ich wpływ na zdrowie człowieka”; dr Marzena Wińska - Krysiak - „Białka transportujące wapń w roślinie” oraz prof. dr hab. Józef Nurzyński - „Plonowanie i skład chemiczny pomidora uprawianego w szklarni w podłożach ekologicznych”. Nad każdym z tych tematów toczyła się ożywiona dyskusja.

Następnie dyskutowano nad pracami badawczymi w danych ośrodkach. Podstawą do dyskusji były oryginalne prace w liczbie 46, które zostały opublikowane w *Acta Agrophisica* nr 134 i 135, 2006 r.

Główne omawiane problemy badawcze to: podłoża do uprawy roślin warzywnych i ozdobnych pod osłonami. W badaniach oceniano: węglę mineralną, słomę, piasek, keramzyt, włókno kokosowe oraz aeroponikę.

Dyskutowano o badaniach nad wpływem nawożenia na jakość produktów ogrodnich, ze szczególnym uwzględnieniem zawartości witamin, cukrów, błonnika, azotanów i azotynów.

Część dyskusji poświęcono zagadnieniom gospodarki wapniem w roślinach. Nowoczesna aparatura pozwala oceniać jego przemieszczanie na poziomie komórki (referat w sesji plenarnej) oraz sposoby jego zastosowania (dokarmianie pozakorzeniowe - badania w ośrodku lubelskim).

Podkreślono potrzebę zwrócenia szczególnej uwagi na rośliny sadownicze, ponieważ wprowadzenie fertygacji w sadach w znacznym stopniu modyfikuje nawożenie tych roślin.

Z zagadnień uprawowych dyskutowano nad znaczeniem mulczujących roślin okrywowych w uproszczonych systemach uprawy warzyw.

Podczas Konferencji zaprezentowano również uczestnikom nasze doświadczenia.

Pierwszy dzień obrad zakończono uroczystą kolacją w Dworcu Ziemiańskim w Felinie.

Następnego dnia uczestnicy Konferencji poznali osobiście Lublina podczas spaceru po naszym pięknym mieście oraz rezydencję rodziny Zamoyskich w Kozłowie.

Kolejne spotkanie planowane jest w 2008 roku w SGGW w Warszawie.

dr hab. Zenia M. Michałojć prof. nadzw. AR

Ogólnopolska Konferencja „Różnorodność biologiczna warzyw i roślin zielarskich z uwzględnieniem agrotechniki i technologii uprawy”

W dniach 20-21 czerwca 2006 r. w Centrum Kongresowym Akademii Rolniczej w Krakowie odbyła się Ogólnopolska Konferencja pt. „**Różnorodność biologiczna warzyw i roślin zielarskich z uwzględnieniem agrotechniki i technologii uprawy**”. Wzięło w niej udział 120 osób reprezentujących uczelnie oraz instytuty naukowo-badawcze. Przedstawione prace dotyczyły różnych aspektów produkcji roślin warzywnych, przyprawowych i leczniczych.

Konferencje naukowe o tej tematyce odbywają się każdego roku i stanowią ważne forum do zaprezentowania osiągnięć, problemów oraz wyników przydatnych w praktyce ogrodniczej. Jak napisał **prof. Andrzej Libik** we wprowadzeniu do suplementu „*Folia Horticulturae*”: „*rzesza samodzielnych i młodych pracowników nauki przedstawia najnowsze osiągnięcia badawcze z ostatnich lat, uwzględniając nowe technologie uprawy, nawożenia, nawadniania oraz nowe wartościowe rośliny*”. Wysoką rangę konferencji nadali także swoją obecnością profesorowie zasłużeni dla polskiego warzywnictwa: **Henryk Skąpski** (SGGW, Warszawa), **Marian Kossowski** (AR, Lublin), **Tadeusz Pudelski** (AR, Poznań) i **Marian Orłowski** (AR, Szczecin).

Podczas obrad plenarnych zaprezentowano cztery referaty. **Prof. Stanisław Kaniszewski** (Instytut Warzywnictwa, Skierniewice) mówił o **stanie obecnym i perspektywach rozwoju produkcji roślin warzywnych w Polsce**. Przypomniwał walory warzyw jako niskokalorycznego pożywienia, ich wartości odżywcze i zdrowotne działanie. Przytaczając dane z ostatniego roku wykazał, że duża powierzchnia upraw polowych warzyw, sięgająca ponad 200 tys. ha oraz wielkość zbiorów ponad 5 mln t stawia nasz kraj w europejskiej czołówce. Ważnym wskaźnikiem rozwoju polskiego warzywnictwa jest systematyczny wzrost eksportu warzyw i pieczarek. Również warzywnictwo pod osłonami rozwija się intensywnie. Świadczy o tym fakt, że zajmujemy 4 miejsce w Europie pod względem powierzchni uprawy i 5 pod względem produkcji. Powierzchnia szklarni i tuneli foliowych zwiększyła się w ostatnim dziesięcioleciu dwukrotnie. Dominują w nich pomidory, ogórki i papryka, której powierzchnia uprawy znacznie wzrosła w ostatnich latach. Perspektywy rozwoju warzywnictwa upatruje się w zrównoważonych metodach produkcji: integrowanej i ekologicznej. Przewidywana jest koncentracja produkcji warzyw uprawianych tymi metodami, zwiększanie powierzchni upraw nawadnianych, a także rozwój produkcji warzyw przyspieszonych oraz uprawianych z rozsady. Warunkiem rozwoju warzywnictwa będzie również mechanizacja upraw.

Temat **zróżnicowania roślin leczniczych w odniesieniu do ich jakości** przedstawił **prof. Zenon Węglarz** (SGGW, Warszawa). Stwierdził, że około 80% lu-

dzi na świecie korzysta z tradycyjnej terapii opartej na roślinach leczniczych, szczególnie pochodzących ze stanowisk naturalnych. Bardzo szybko rośnie zatem zapotrzebowanie na takie leki. W samej tylko Europie używa się około 2000 gatunków roślin uważanych za lecznicze (w świecie szacunkowo 35000 gatunków). Z tego bogactwa 1300 gatunków występuje na naszym kontynencie w stanie dzikim, czego skutkiem są trudności w ocenie surowca (czystość, aktywność farmakologiczna). W prawidłowej ocenie zasadniczą rolę odgrywa zróżnicowanie genetyczne i środowiskowe. Obecnie na SGGW prowadzone są badania m.in. nad wpływem uwarunkowań genetycznych na zróżnicowaną zawartość olejku eterycznego na przykładzie kilkunastu rodów hodowlanych rumianku pospolitego. Na jakość surowca wpływają istotnie także czynniki pozbiornicze, przede wszystkim sposób suszenia i przechowywania surowców.

O kierunkach doskonalenia genetycznego roślin warzywnych poinformował **prof. Paweł Nowaczyk** (ATR, Bydgoszcz). W swoim wystąpieniu stwierdził, że w celu zwiększenia bioróżnorodności w praktyce konieczne jest wprowadzanie nowych gatunków i odmian. W hodowli na świecie większą uwagę poświęca się doskonaleniu odmian uprawnych pod względem jakości (wielkość, kształt, barwa części użytkowych i ich skład chemiczny) niż wielkości plonu. Duży postęp w tworzeniu nowych odmian był rezultatem zastosowania hodowli heterozyjnej. Odmiany mieszańcowe charakteryzują się typowym dla pokolenia F_1 wigorem, odpornością na wiele patogenów i mniejszą wrażliwością na zmienne warunki pogodowe niż odmiany ustalone. Najwięcej odmian mieszańcowych powstało w hodowli ogórka (blisko 100%), podobnie jak kapusty białej i brukselskiej. Programy genetycznego doskonalenia odmian powinno się opracowywać pod kątem uzyskiwania form o dużej zawartości substancji biologicznie czynnych (np. glukozytolany w kapustnych, likopen w pomidorach). Istnieje także potrzeba kreowania odmian o minimalnym poziomie substancji obniżających jakość, np. azotanów. Przedstawiając osiągnięcia polskiej hodowli na tle zagranicznej profesor stwierdził, że tylko w przypadku ogórków, cebuli, buraków ćwikłowych, papryki, rzodkiewki, fasoli i grochu liczba polskich odmian w rejestrze dorównuje zagranicznemu. Nowych możliwości rozwoju naszej hodowli należałoby upatrywać w szerszej współpracy z przemysłem przetwórczym.

Duże wrażenie na uczestnikach Konferencji wywarł wykład **prof. Wiktora Zina** pt. „Fotosynteza okiem artysty - architekta”. Nawiązując do roli fotosyntezy w życiu roślin i ludzi oraz budowy liści wykazał on rolę wybranych roślin w światowej architekturze. W różnych stylach architektonicznych czerpano wzory ze świata

roślin. Liść dębu często można znaleźć w zdobnictwie gotyckim, np. u Wita Stwosza. Wizerunek mniszka lekarskiego często wykorzystywano w złotnictwie. Bardzo popularny już od VIII w. jest w architekturze liść akantu, który ustępuje wiekiem tylko lotosowi.

W sesji posterowej zaprezentowano 89 prac o zróżnicowanej tematyce obejmującej bioróżnorodność warzyw i roślin zielarskich. Najwięcej prac dotyczyło roślin z rodziny psiankowatych, w tym jakości pomidorów pod osłonami. Warzywom kapustnym poświęcono 8 prac, m.in. na temat produkcji rozsady, zagęszczania roślin i osłaniania. Kilka posterów dotyczyło jakości i plonowania różnych gatunków i odmian dyni, a tylko dwa ogórków. Liczne były prezentacje wyników badań nad jakością warzyw korzeniowych i liściowych z rodziny selerowatych. Za nowość technologiczną można

uznać uprawę pietruszki z rozsady, a do nowych, wartościowych warzyw zaliczyć seler listkowy i naciowy. Warzywa cebulowe były reprezentowane przez cebulę i pory - głównie w aspekcie nawożenia. Znaczący udział w prezentowanych tematach miały mało znane warzywa liściowe - sałata rzymska, szpinak nowozelandzki i portulaka warzywna. Z szerokiego grona roślin przyprawowych i leczniczych zostały zaprezentowane wyniki badań nad plonowaniem i jakością macierzanki pospolitej, marzanki wonnej, gorczyca sarepskiej, szałwi lekarskiej, wiesiołka dziwnego, wierzbownicy i wielu innych cennych roślin. Wszystkie prace zostały opublikowane w suplemencie czasopisma „*Folia Horticulturae*”.

Dr hab. Piotr Siwek

XII „Dzień Melona”

W dniu 10 sierpnia odbył się otwarty XII „Dzień Melona” w SGGW, zorganizowany z udziałem członków PTNO przez Katedrę Genetyki, Hodowli i Biotechnologii Roślin. W spotkaniu uczestniczyło około 50 osób, reprezentujących różne ośrodki naukowe. W części referatowej przedstawiono doniesienia dotyczące prac hodow-

lanych prowadzonych w Katedrze. Jak co roku, zaprezentowano nowe odmiany melonów i innych gatunków warzyw będące wynikiem prac hodowlanych Katedry. Prezentacja była połączona z degustacją melonów i zwiedzaniem Pola Doświadczalnego.

Dr hab. Marek Gajewski

„X Dzień otwarty w Sadzie Doświadczalnym SGGW w Wilanowie”

W dniu 3 września odbyło się ogólnopolskie spotkanie zorganizowane przez Katedrę Sadownictwa i Przyrodniczych Podstaw Ogrodnictwa z udziałem członków PTNO pod nazwą „X Dzień otwarty w Sadzie Doświadczalnym SGGW w Wilanowie”. Spotkanie było połączone z Konferencją pt. „Czynniki wpływające na plonowanie i jakość owoców roślin sadowniczych”. Spotkanie odbyło się na terenie Pola Doświadczalnego Wydziału Ogrodnictwa i Architektury Krajobrazu w Warszawie-Wilanowie. Uczestniczyło w nim około 350 osób, głównie producentów-sadowników. Uczestnicy zwiedzili sad doświadczalny i obiekty Katedry, w tym nowoczesną chłodnię z kontrolowaną atmosferą. Zapoznali się również z doświadczeniami prowadzonymi w sadzie. W spotkaniu uczestniczyły również firmy z branży sadowniczej. W części referatowej zaprezentowano następujące doniesienia:

- Zjawisko samoniezdności u jabłoni: A. Przybyła, K. Bokszczyński,
- Choroby grzybowe owoców: K. Tomala,
- Jak ciąć jabłonie odmiany Rubin: A. Sadowski,
- Wpływ warunków przechowywania na jakość jabłek odmiany Cortland: K. Tomala, K. Zygmunowska, T. Krupa,
- Ocena podstawowych wyróżników jakości wewnętrznej jabłek podczas przechowywania w chłodni zwykłej: A. Soska, K. Tomala,

- Odmiana Elise na 18-tu podkładkach prowadzonych w systemie „V”: D. Wrona,
- 'Rubin' kontra 19 podkładek: C. Piestrzeniewicz,
- Era 1-MCP w przechowywalności owoców: K. Tomala,
- Uszkodzenia owoców w sadzie i wysuszenie skórki podczas przechowywania: K. Tomala,
- Wpływ składu atmosfery na jakość i zdolność przechowalniczą jabłek odmiany Sampion: E. Andziak, K. Tomala,
- Co dalej z wiśniami, czy tylko 'Łutówka': E. Jadczyk-Tobjasz,
- Nowe choroby jabłek: K. Tomala, E. Paduch-Cichał,
- Instrumentalna i sensoryczna ocena jakości jabłek podczas przechowywania: K. Jeziorek, K. Tomala, N. Barylko-Pikielna, K. Gutkowska, G. Wasiak-Zys, P. Jankowski, A. Zdroik, A. Rusinowska,
- Jakość jabłek z punktu widzenia sadownika i konsumenta: K. Tomala, T. Krupa, P. Badowski, M. Szczepaniak,
- Uszkodzenia mrozowe gruszy azjatyckiej po zimie 2005/2006: E. Pitera, E. Molenda, B. Łotocka, S. Odziemkowski,
- Jabłka nowej generacji: C. Piestrzeniewicz, A. Przybyła, A. Soska, E. Molenda.

Dr hab. Marek Gajewski

V Seminarium Naukowo-Wdrożeniowe „Dyniowate - dla zdrowia”

W dniu 29 września odbyło się w SGGW V Seminarium Naukowo-Wdrożeniowe „Dyniowate - dla zdrowia”, zorganizowane z udziałem członków PTNO przez Katedrę Genetyki, Hodowli i Biotechnologii Roślin. W spotkaniu uczestniczyło około 50 osób z różnych ośrodków naukowych oraz producenci warzyw. Podobnie jak w ubiegłym roku, zaprezentowano rozmaite odmiany dyni zwyczajnej i dyni olbrzymiej. Przedstawiono również wyniki najnowszych badań nad dynią, prowadzone w SGGW. Prof. dr hab. K. Niemirowicz-

Szczytt przedstawiła referat dotyczący hodowli odmian, dr A. Korzeniewska scharakteryzowała odmiany dyni, natomiast mgr J. Niewczas przedstawiła wyniki badań nad gromadzeniem się azotanów w owocach dyni. Uczestnicy mieli możliwość degustacji rozmaitych potraw z dyni, przygotowanych przez organizatorów Seminarium oraz zwiedzenia pola doświadczalnego z kolekcją prezentującą bioróżnorodność roślin dyniowatych. Pracownicy Katedry Roślin Ozdobnych przygotowali ciekawe kompozycje florystyczne z roślinami dyniowatymi.

Dr hab. Marek Gajewski

V Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Biologia kwitnienia roślin i alergię pyłkowe”.

Konferencja odbyła się w Lublinie w dniach 9 i 10 listopada 2005 roku. Organizatorami Konferencji byli pracownicy Katedry Botaniki Akademii Rolniczej w Lublinie. Współorganizatorzy Konferencji to Polskie Towarzystwo Botaniczne oraz Polskie Towarzystwo Nauk Ogrodniczych.

W obradach konferencyjnych uczestniczyło 115 osób. Autorzy prezentowanych na Konferencji prac pochodzili z różnych ośrodków badawczych w Polsce i za-

granicą (9 osób): z Grecji, Hiszpanii, Ukrainy, Włoch i Wielkiej Brytanii.

Tematyka Konferencji obejmowała ekologię kwitnienia i zapylania roślin uprawnych i dziko rosnących. Badania dotyczyły roślin pochodzących z różnych stref klimatycznych. Wiele referowanych prac było związanych z aerobiologią i alergennym oddziaływaniem pyłku kwiatowego na organizm człowieka. Łącznie przedstawiono 95 prac, w tym 19 referatów i 76 posterów.

Prof. dr hab. Elżbieta Weryszko-Chmielewska

Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Kwiaciarnictwo w polskiej nauce i gospodarce”

W dniach 12-13 września 2006 roku w Akademii Rolniczej w Lublinie odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Kwiaciarnictwo w polskiej nauce i gospodarce”, zorganizowana przez Instytut Roślin Ozdobnych i Architektury Krajobrazu przy współudziale Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, Komitetu Nauk Ogrodniczych PAN, pod patronatem J.M. Rektora prof. dr hab. Zdzisława Targońskiego. Konferencja połączona była z obchodami 40-lecia Zakładu i Katedry Roślin Ozdobnych Akademii Rolniczej w Lublinie oraz ze Zjazdem Zakładów i Katedr Jednoimiennych Roślin Ozdobnych.

Przedmiotem obrad było przedstawienie najnowszych wyników badań z zakresu rozmnażania, produkcji, ochrony roślin ozdobnych, możliwości ich wykorzystania w terenach zieleni, prowadzonych w dziesięciu ośrodkach naukowych w Polsce. W Konferencji wzięło udział 95 osób reprezentujących następujące ośrodki naukowe: Akademia Techniczno-Rolnicza w Bydgoszczy, Akademia Rolnicza w Krakowie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Akademia Rolnicza w Poznaniu, Akademia Rolnicza w Szczecinie, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Akademia Rolnicza we Wrocławiu, Instytut Sadownictwa

i Kwiaciarnictwa w Skierniewicach, Ogród Botaniczny w Powsinie oraz Akademia Rolnicza w Lublinie. W obradach uczestniczyli także przedstawiciele reprezentujący prasę ogrodniczą: „Hasło Ogrodnicze”, „Rośliny Ozdobne”, „Owoce, Warzywa i Kwiaty” oraz kwartalnik „Aktualności AR w Lublinie”. Reprezentowane były również firmy - sponsorzy konferencji: Lubelski Rynek Hurtowy S.A., Lubelski Ośrodek Informacji Turystycznej, Wydawnictwo AR w Lublinie.

W pierwszym dniu odbyła się sesja referatowa. Po powitaniu Gości przez prof. dr hab. Jerzego Hetmana, otwarcia Konferencji dokonał J.M. Rektor prof. dr hab. Zdzisław Targoński. Referat wprowadzający na temat 40-lecia Zakładu i Katedry Roślin Ozdobnych AR w Lublinie wygłosiła prof. dr hab. Halina Laskowska. Następnie, w związku z Jubileuszem 80-lecia urodzin i 60-lecia pracy naukowej Profesora Józefa Dąbrowskiego, dr hab. Marek Dąbski przedstawił sylwetkę i dorobek naukowy Pana Profesora, wysoko cenionego w Polsce i na świecie specjalisty w zakresie uprawy i hodowli ozdobnych roślin cebulowych.

W sesji plenarnej wygłoszono referaty na temat roli roślin ozdobnych w rozwoju tradycji i kultury różnych narodów (prof. dr hab. Anna Bach), społeczno-

ekonomicznych uwarunkowań rozwoju polskiego kwaciarstwa (prof. dr hab. Liliana Jabłońska), proekologicznych metod poprawy jakości i zdrowotności nasion roślin ogrodniczych (prof. dr hab. Mieczysław Grzesik) oraz charakterystycznych cech ogrodów w Chinach i ich symboliki (prof. dr hab. Joanna Nowak). Zaprezentowane referaty zostały gorąco przyjęte. W dyskusji zwrócono uwagę na rolę dawnych i współczesnych ogrodów w życiu człowieka, na znaczenie gatunków roślin ozdobnych w kształtowaniu kultury i tradycji nie tylko w różnych regionach świata, ale i w różnych regionach Polski. Szczególną uwagę poświęcono przeobrażeniom pojawiającym się w polskiej produkcji kwaciarskiej w ostatnim dziesięcioleciu, a zwłaszcza zmianom wielkości gospodarstw, ich struktury. W dyskusji zabierali głos między innymi: prof. dr hab. Joanna Nowak, prof. dr hab. Anna Bach, prof. dr hab. Mieczysław Grzesik, prof. dr hab. Marek Jerzy.

W sesji referatowej przedstawiciele sześciu ośrodków naukowych zaprezentowali wyniki swoich badań:

- dr inż. Anita Woźny, prof. dr hab. Małgorzata Zalewska (ATR Bydgoszcz): „Wpływ światła niebieskiego na wzrost chryzantem w warunkach krótkiego i długiego dnia”,
- mgr inż. Anna Wajda, prof. dr hab. Anna Bach (AR Kraków): „Gatunki roślin ozdobnych stanowiące nieodzowny element tradycyjnych wiejskich ogrodów przydomowych Ziemi Przemyskiej”,
- dr inż. Urszula Puczel (UWM Olsztyn): „Charakterystyka kwitnienia i plonowania zatrwanu tatarskiego (*Gonolimon tataricum* Boiss)

(*Limonium latifolium* O. Kuntze) w uprawie gruntowej”,
- dr hab. Stanisława Szczepaniak, mgr inż. Piotr Czuchaj (AR Poznań): „Wpływ nawozów na wzrost i kwitnienie heterozyjnych odmian cyklamenu perskiego (*Cyclamen persicum* Mill.) z grupy Concerto”,

- prof. dr hab. Ludmiła Startek, mgr inż. Monika Placsek, mgr inż. Magdalena Klessa (AR Szczecin): „Wrażliwość odmian niecierpka nowogwinejskiego 'Sonic Amethyst' i 'Super Sonic Lilac' na rodzaj podłoża i nawożenie”,

- dr hab. Marek Dąbski, mgr inż. Marzena Parzymiesz (AR Lublin): „Wpływ cytokinin na namnażanie powojnika całolistnego (*Clematis integrifolia* L.) in vitro”.

Wszystkie prace przygotowane przez uczestników Konferencji zostały poddane recenzji, a następnie opublikowane w dwóch tomach Zeszytów Problemy Postępów Nauk Rolniczych (z. 510) i wręczone w czasie trwania konferencji.

Po południu pierwszego dnia obrad goście odwiedzili Muzeum Wsi Lubelskiej i zapoznali się z badaniami prowadzonymi w tym ośrodku. W drugim dniu Konferencji uczestnicy zwiedzili najnowocześniejszy w Europie i na świecie zakład zajmujący się produkcją róż i anturium na kwiat cięty - Gospodarstwo Ogrodnicze Marii i Jarosława Ptaszek w Stężycy. Gospodarstwo MJP w roku 2005 otrzymało tytuł Mistrza Krajowego Agrolinia 2005.

dr hab. Krystyna Pudelska

Ogrodnicy dla przyrody

Inspiracją do napisania tego tekstu jest autentycznie piękna pod względem edytorskim i merytorycznym książka pt. „Wielka Encyklopedia Roślin”, której oryginał w języku angielskim brzmi „PLANT”. Książek o podobnie brzmiącym lub nawet takim samym tytule jest wiele, ale ta jest jedyną w swoim rodzaju, bo adresowaną bezpośrednio do ogrodników. Autor przedmowy Profesor sir Peter R. Crane FRS, Dyrektor Królewskich Ogrodów Botanicznych w Kew (Anglia) stwierdził już na samym początku: „Jest naukowym faktem, iż różnorodność biologiczna naszej planety zależna jest prawie wyłącznie od ekologicznego podłoża tworzonego przez rośliny. Wiedza na ten temat nie jest wystarczająco rozpowszechniona. Rośliny tworzą fundamentalne podstawy istnienia biosfery. Różnorodność świata roślin wspiera różnorodność ssaków, ptaków, płazów i innych zwierząt wzbogacających nasze życie i przyczynia się do trwania ekologicznych procesów, które również nas utrzymują przy życiu. Pogląd, iż ogrody są bezpiecznymi przystaniami dla gatunków roślin zagrożonych w swych naturalnych siedliskach, stopniowo przez lata nabierał znaczenia. Miłorząb dwuklapowy, metasekwoja chińska, *Tecophilaea cyanocrocus* o pięknych kobal-

towobłękitnych kwiatach z Chile są przykładami roślin, które mimo wąskiego i zagrożonego w wolnej przyrodzie obszaru występowania przetrwały dzięki swej popularności w uprawie. Pomimo to pośród milionów ludzi na całym świecie, którzy czerpią przyjemność z hodowli (uprawy) roślin, wciąż znajdują się tacy, którzy nie doceniają wagi swych działań dla ochrony roślin. Książka ta jest pierwszym wydawnictwem pokazującym, w jaki sposób pasja ogrodnika może przyczynić się do przetrwania wielu zagrożonych gatunków roślin”. Na końcu przedmowy Profesor sir P.R. Crane zawarł *credo* dla współczesnych, nowoczesnych ogrodników całego świata: „Ta wspaniała praca przedstawia nową etykę ogrodnictwa: ogrodnicy nie pytają, co rośliny mogą zrobić dla nich, lecz zastanawiają się, co oni mogą zrobić dla roślin i dla naszej planety”.

Poczytuję to jako nobilitację pięknego zawodu ogrodnika, zarówno tego, który poświęca się działalności praktycznej, jak i tego, który z poświęceniem stara się poznawać „naturę” roślin, aby z tych osiągnięć mogła korzystać praktyka, a dzięki niej wszyscy ludzie.

Po wprowadzeniu w biologiczne, użytkowe i estetyczne znaczenie roślin, zasadniczą uwagę skupio-

no w książce na gatunkach najbardziej zagrożających bioróżnorodności na Ziemi, czyli na tych, o których istnienie musimy się najbardziej troszczyć i aktywnie zabiegać o ich utrzymanie. Dlaczego jest to takie ważne i pilne? Dlatego, że „Znaleźliśmy się na krawędzi biologicznej zagłady, do której niczego nie można porównywać w historii ewolucji, nawet do wielkiego wymarcia dinozaurów w okresie kredowym jakieś 65 mln lat temu. Znalezione skamieliny wskazują na to, że w przeciwieństwie do zwierząt, rośliny rzadziej opierają się masowym wymieraniom. Jeśli obecne tendencje się utrzymają, to prawdopodobnie w nadchodzących dekadach na świecie zginie ogromna liczba gatunków, w tym od 1/5 do 1/4 liczby roślin kwiatowych”. Warto sobie uświadomić, iż w czasach współczesnych wyginęły już rośliny, których botanicy nie zdążyli jeszcze opisać! Niezbędne jest zatem działanie globalne, skupiające ludzi świadomych z całego świata. Powstały już międzynarodowe organizacje opracowujące zbiorczą światową listę krytycznie zagrożonych gatunków, kontrolujące międzynarodowy handel zagrożonymi gatunkami i promujące uprawianie roślin, których istnienie jesteśmy w stanie podtrzymywać.

Na Czerwonej Liście 2000 (2000 Red List) sporządzonej przez Światową Unię Ochrony Przyrody (The World Conservation Union IUCN), która jest najbardziej wszechstronną, globalną inwentaryzacją roślin i zwierząt użyto następujących kategorii w odniesieniu do gatunków: wymarły w wolnej przyrodzie, krytycznie zagrożony, zagrożony, narażony, niższego ryzyka, niedostateczne dane o stanie zagrożenia.

Konwencja Waszyngtońska - Convention of International Trade in Endangered Species - zwana w skrócie CITES została sporządzona 3 marca 1973 roku w Waszyngtonie. Jest to porozumienie pomiędzy 164 rządami, które weszło w życie w 1975 roku. Polska uznała tę Konwencję ustawą z 4 kwietnia 1991 roku (Dziennik Ustaw Nr 27, pozycja 112 i 113). Konwencja CITES monitoruje i kontroluje handel zagrożonymi gatunkami roślin i zwierząt. Działa za pomocą systemu zezwoleń na import i eksport zagrożonych gatunków wyszczególnionych w Załącznikach I, II i III. Załącznik I charakteryzuje się szczególnie restrykcyjnymi obostrzeniami, w przeciwieństwie do II i III. Załącznik I CITES zezwala na handel roślinami pochodzącymi z uprawy, rozmnożonymi w sposób sztuczny oraz handel okazami pochodzącymi z wolnej przyrody tylko do celów naukowych. Przedmiotem kontroli CITES jest handel całymi roślinami, a także ich częściami wegetatywnymi i nasionami. Roślinami zwolnionymi z tej kontroli są umieszczone w zamkniętych naczyniach szklanych sadzonki oraz kultury tkankowe storczyków. Załącznik I ze stosownymi obostrzeniami zezwala na handel roślinami z rodzin: Agavaceae - 3 gatunki, Aloeaceae (Liliaceae) - 22 gatunki, Apocynaceae - 3 gatunki, Araucariaceae - tylko *Araucaria araucana*, Asclepiadaceae tylko *Ceropegia chrysantha*, Asteraceae - tylko *Saussurea costus*, Cactaceae - przeszło 40 gatunków, Crassulaceae - tylko *Dudleya stolonifera*, Cupressaceae - 2 gatunki, Cy-

cadaceae - tylko *Cycas beddomei*, Euphorbiaceae - 13 gatunków, Fouquieriaceae - 2 gatunki, Fabaceae - tylko *Dalbergia nigra*, Nepenthaceae - 2 gatunki, Orchidaceae - przeszło 17 gatunków (dodatkowo do Załącznika I Unia Europejska włączyła wszystkie europejskie storczyki), Pinaceae - tylko *Abies guatemalensis*, Podocarpaceae - tylko *Podocarpus parlatorei*, Rubiaceae - tylko *Balmea stormiae*, Sarraceniaceae - 3 gatunki, Stangeriaceae - tylko *Stangeria eriopus*, Zamiaceae - przeszło 5 gatunków i Zygophyllaceae - tylko *Gauium sanctum*. Przed zakupem rośliny od zagranicznego dostawcy należy sprawdzić, czy gatunek ten nie znajduje się w którymś z załączników CITES (www.cites.org lub www.mos.gov.pl/cites-ma). Ochronie podlegają także naturalne krajobrazy.

Ogrodów Botanicznych w 153 krajach świata jest 2204. Zgodnie z ostrożnymi ocenami dokonanymi przez Międzynarodową Organizację Ochrony Ogrodów Botanicznych (Botanical Gardens Conservation International) co najmniej 6,13 mln roślin znajduje się obecnie w ogrodach botanicznych. Reprezentują one od 80 000 do 100 000 gatunków, być może 1/4 wszystkich roślin naczyniowych.

W naprawianiu szkód, jakie wyrządza przyrodzie, w tym roślinom, bardzo poważną rolę mogą i powinni odegrać ogrodnicy. Dotyczy to m.in. reintrodukcji roślin na obszary i siedliska, na których z rozmaitych powodów wyginęły, tworzenia banków nasion oraz upowszechniania mikrorozmnażania (*in vitro*). Dzięki rozmnażaniu *in vitro* uratowano krytycznie zagrożony endemit wyspy Mauritius - palmę butelkową (*Hyophorbe lagenicaulis*). Jest nadzieja, że któregoś dnia ta metoda zapewni przyszłość jej bliskiej krewniaczce - palmie *Hyophorbe amaricaulis*, której zachował się tylko **jeden** okaz. Orodnicy posiadli doskonałe umiejętności rozmnażania roślin rozmaitymi metodami i sposobami oraz dalszej ich uprawy.

Dzięki ogrodom i ogrodnikom zachowały się rośliny, które uznano za „wymarłe w wolnej przyrodzie”. Są nimi na przykład: piękna chilijska roślina cebulowa *Tecophilea cyanocrocus*, o fiołkowoniebieskich kwiatach; *Tulipa sprengeri*; *Rhododendron kamehirai*; storczyk *Laelia gouldiana*; *Franklinia alatamaha*; piękny meksykański krzew ozdobny *Deppea splendens* i inne. Aby ochronić rośliny dzikie nigdy nie można ich wykopywać z naturalnego siedliska i kupować w ten sposób pozyskanych. Jedynym wyjątkiem od tej reguły jest kupno roślin uratowanych przed zniszczeniem, jakie niesie rozwój przemysłu i rolnictwa, i wykopanych ze stanowisk za zezwoleniem odpowiednich władz.

W świetle wcześniejszych rozważań o ochronie gatunków, ich siedlisk oraz całych zbiorowisk roślinnych zmiany wymaga definicja chwastu. W swoim czasie (ale także obecnie) ludzie nieustannie zmagali się z siłami natury, w tym prowadzili uporczywą walkę m.in. z chwastami. Za chwast uważano każdą niepożądaną w ogrodzie roślinę, która dostała się tam z zewnątrz. Obecnie, gdy fragmenty dzikiej przyrody są otoczone terenami zdominowanymi przez człowieka, na niektóre rośliny ro-

dzime zwane chwastami trzeba spojrzeć inaczej. W naszym klimacie są one okresowo niepożądane, gdy występują w nadmiernej ilości, czyniącej je konkurentami roślin uprawnych w korzystaniu z wody i soli mineralnych w niej rozpuszczonych. Występując w ilościach niekonkurujących mogą nawet poprawiać jakość plonu rośliny uprawnej. Ponadto, realizują produkcję biomasy netto, czyli dostarczają glebie pewnych ilości substancji organicznej oraz wytwarzają tlen.

Dzisiaj w wielu krajach świata bardziej niebezpieczni stają się tzw. roślinni najeźdźcy. „Wiele egzotycznych roślin, sprowadzonych do ogrodów, to rośliny pożyteczne i niekłopotliwe z ekologicznego punktu widzenia. Ale mały ich procent zbiegł z ogrodów i się rozpanoszył. Połowa tych najbardziej rozprzestrzeniających się, czyli inwazyjnych roślin, powodujących ekologiczne i ekonomiczne szkody w USA, to rośliny sprowadzone dla potrzeb ogrodnictwa. Szacuje się, aż 82% inwazyjnych roślin drzewiastych introdukowano jako elementy architektury krajobrazu. Wyniki badań sugerują, że podobny procent roślin obcych, rosnących obecnie dziko w Wielkiej Brytanii, Skandynawii i Australii, sprowadzono świadomie, w większości przypadków do ogrodów. Większość najgroźniejszych chwastów, które opanowały tereny z dziką przyrodą w RPA, introdukowano jako rośliny ozdobne. Ogrodnicy wraz z rolnikami (farmerami) i leśnikami bezwiednie nasilili roślinną inwazję nie tylko wskutek rozprowadzania nowych gatunków po całym globie, ale także przez otaczanie ich troskliwą opieką. Większość introdukowanych roślin ginie, gdy jest zdana na kaprysy nowego środowiska. Jest im niezmiernie trudno ustabilizować się w nim jako rozmnażające się dzikie populacje, jeśli wcześniej ludzie nie przygotowali ich wystarczająco długo do powrotu na łono natury i uwieńczonego sukcesem skolonizowania nowych terenów”. Inwazja obcych środowiska roślin w wielu krajach wypiera lub już wyparła niektóre miejscowe gatunki, a inwazyjne czynniki chorobotwórcze są zdolne do całkowitego wyniszczenia gatunku, jak np. amerykańskiego

wiązu (chodzi o naczyniową chorobę wiazów, zwaną także holenderską, gdyż po raz pierwszy pojawiła się w Holandii).

W naszym kraju właściwości inwazyjne cechują: nawłóć późną (*Solidago gigantea*), rudbekię nagą (*Rudbeckia laciniata*), przymiotno kanadyjskie (*Erigeron canadensis*), czeremchę późną (*Prunus serotina*) i kroplik żółty (*Mimulus guttatus*) pochodzące z Ameryki Północnej oraz niecierpek drobnokwiatowy (*Impatiens parviflora*), niecierpek gruczołowaty (*I. glandulifera*), tawułę nibywierzbolistną (*Spiraea x pseudosalicifolia*) i tawułę kutnerowatą (*S. tomentosa*) pochodzące z Azji oraz lokalnie barszcz Sosnowskiego (*Heracleum sosnowskyi*) sprowadzony z Kaukazu jako roślina paszowa.

Coraz większego znaczenia nabiera ogrodnictwo naturalne propagujące tworzenie ogrodów, będących odpowiednikiem dzikiej przyrody, przywracających w nich strukturę i funkcje rodzimych roślinnych zbiorowisk. Związana jest z tym m.in. ogrodowa uprawa, począwszy od roślin wodnych i bagiennych, poprzez łąkowe i zaroślowe do leśnych. Rozmnażanie roślin z wymienionych zbiorowisk i innych nie wymienionych współczesnym ogrodnikom nie sprawia trudności. Ogrody naturalne to również azyl dla dzikiej fauny.

Większa część omawianej książki, poświęcona jest roślinom w różnym stopniu zagrożonym w dzikiej przyrodzie całego świata. Przedstawia nam rośliny mało znane i nie znane w całej złożoności ich „własnych problemów”, które w przeważającej większości zgotowali im ludzie, w tym także ogrodnicy. Dlatego ogrodnicy nie powinni być obojętni na los roślin dzikich, przeobiegatego banku genów dla przyszłości biosfery.

Wielka Encyklopedia Roślin (red. Janet Marinelli): 2006. Przekład: D. Dobrowolska, M. Dobrowolski, D. Hilszczańska, D. Jasińska-Wiśniewska, B. Rykowski. Świat Książki. Warszawa. Stron 503. ISBN 83-7391-888-4, Nr 515 8.

Prof. dr hab. Mieczysław Czekalski

- Ukazała się pierwsza edycja publikacji „Kto jest kim w polskim ogrodnictwie” wydana przez Polskie Towarzystwo Nauk Ogrodniczych, pod redakcją prof. dr hab. Anny Bach,

Aktualności

- Katedra Ogrodnictwa Akademii Rolniczej we Wrocławiu zmieniła swoją siedzibę, aktualny adres: 50 - 363 Wrocław, Plac Grunwaldzki 24a, tel./fax 071 320 17 32.

Redakcja:

Prof. dr hab. Mieczysław Czekalski
Prof. dr hab. Mikołaj Knaflewski
Dr hab. Elżbieta Kozik (redaktor naczelny)

Adres Redakcji:

Katedra Nawożenia Roślin Ogrodniczych
Akademia Rolnicza w Poznaniu
60-198 Poznań, ul. Zgorzelecka 4
tel. (0-61) 846 63 07, tel./fax (0-61) 846 63 05